24-мӗш ҫул тухать. Хакӗ 10 пус.

1941
МАРТ
26
ЮНКУН
71 (5786) №

Чӑваш Коммуни

Пӗтӗм тӗнчери пролетарисем, пӗрлешӗр!

ВКП(б) ОБКОМӖПЕ ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧӖН, ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧӖН ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧӖН ХАҪАЧӖ.

Тӗне хирӗҫ пропаганда тӑвасси—парторганизацисен пысӑк задачи

Тӗн вӑл—капитализмӑн ҫынсен ӑстӑнӗнчи юлашкийӗсенчен пӗри. Вӑл ҫынсен ӑстӑнӗнче вӑрах вӑхӑт тытӑнса тӑрать. Тӗн вӑл—капитализмӑн ытти мӗнпур юлашкийӗсене хӳтӗлесе тӑрать. Тӗн организацийӗсемпе час-часах тӗрлӗрен контрреволюциллӗ элементсем хӑйсен сиенлӗ ӗҫӗсене туса пыма усӑ кураҫҫӗ.

Тӗн—социализмӑн тӑшманӗ. Вӑл ӗҫҫыннисен кая юлнӑ пайне коммунизмлӑ обществӑн активлӑ строителӗсем пулма, наукӑсене вӗренсе пыма, пурнӑҫ ҫине марксизм-ленинизм вӗрентнӗ пек пӑхма чӑрмантарать. «Тӗн—халӑха минретекен наркӑмӑш», тесе ҫырнӑ Маркс. «Тӗн халӑхӑн тӑнне минретекен сивуха», тенӗ В. И. Ленин. Сталин юлташ Америкӑран килнӗ рабочисен делегацийӗпе калаҫнӑ чухне тӗне хирӗҫ кӗрешесси ҫинчен ҫапла каланӑ: «Тӗн тӗлӗшпе парти нейтральнӑ пулма пултараймасть, вӑл мӗнпур тата пур тӗрлӗ тӗн тӗшмӗшлӗхӗсене хирӗҫ те пропаганда туса пырать, мӗншӗн тесен парти наукӑшӑн тӑрать, тӗн тӗшмӗшлӗхӗсем вара наукӑна хирӗҫ пыраҫҫӗ,—кирек мӗнле тӗн те наукӑна пачах хирӗ-хирӗҫлескер пулса тӑрать».

Совет Союзӗнче, эксплоататорла классене пӗтернӗ тата тӗпрен илсен социализмлӑ общество туса хунӑ, ӗҫҫыннисен материаллӑ пурнӑҫӗ тата вӗсен культурлӑхӗ пысӑккӑн ӳснӗ ҫӗршывра, тӗнӗн социаллӑ тымарӗсене касса татнӑ. Пирӗн социализмлӑ ҫӗршыв тунӑ пӗтӗм тӗнчипе историллӗ ҫӗнтерӳсем ҫинчен партин XVIII съезӗ Молотов юлташ докладӗ тӑрӑх йышӑннӑ резолюцире ҫапла каланӑ: «...ССР Союзӗ виҫҫӗмӗш пилӗкҫуллӑхра аталанӑвӑн ҫӗнӗ тапхӑрне, **классӑр социализмлӑ общество туса ҫитерес тата социализмран коммунизм патне майӗпен куҫса пырас** тапхӑра кӗчӗ, халӗ ӗнтӗ ӗҫҫыннисене коммунистла воспитани парас ӗҫ, ҫынсен—коммунизм строителӗсен—ӑстӑнӗнче капитализмӑн юлашкийӗсене пӗтерес ӗҫе татса параканни пулса тӑрать». Ҫак задачӑна, ӗҫҫыннисене коммунистла воспитани парассине, пурнӑҫа кӗртнӗ май, ӗҫҫыннисем куллен-кунах тӗн тӗшмӗшлӗхӗсенчен хӑтӑлса, вӑрҫӑллӑ турӑсӑрсен ретне кӗреҫҫӗ.

Вӑрҫӑллӑ турӑсӑрсен союзӗ (СВБ) ҫине пысӑк та хисеплӗ ӗҫ хунӑ,—вӑл парти организацисене ӗҫҫыннисене коммунистла воспитани парас ӗҫре пулӑшса пырать. Ҫакна кура—тӗне хирӗҫ пропагандӑна турӑсӑрсен союзӗн кӑна туса пымалла тесе е, тӗн хӑй тӗллӗнех пӗтсе пырать тесе, тӗне хирӗҫ пропагандӑна вӑйсӑрлатма юрать тесе шухӑшлани пысӑк йӑнӑш пулнӑ пулӗччӗ. Манма юрамасть: чиркӳ ҫыннисемпе сектантсем ӗҫҫыннисем хушшинче хӑйсен влиянине сарма халӗ те мӗнпур вӑйпах тӑрӑшаҫҫӗ.

Ҫак эпир калана ҫирӗплетекен примерсене кашни районранах илсе кӑтартма пулать. Улатӑр районӗнче, сӑмахран, попсем чиркӳ валли укҫа пуҫтарнӑ, укҫа пуҫтарнӑ чухне вӗсем ӗненекенсене илӗртнӗ, илӗртӳ хыҫҫӑн кайманнисене хӑратма та именмен. Пытарса тӑмалли ҫук, попсен е сектантсен ултавӗ хыҫҫӑн каякансем колхозниксемпе колхозницӑсем хушшинче те пулаҫҫӗ-ха. Пашалукассинчи (Сӗнтӗр районӗ) колхозница Б. 1939 ҫулта колхозра мӗнпурӗ те 3 ӗҫкунӗ ҫеҫ тунӑ. Мӗн туса пурӑннӑ-ха вӑл? Вӑл юмӑҫ пӑхса «чирлӗ ҫынсене сывататӑп» тесе суя хыпар сарма, тӗттӗм ҫынсене улталама тытӑннӑ. Вӑл хӑйӗн ачисене те шкула ҫӳреме пӑрахтарса ҫак киревсӗр ӗҫе хутшӑнтарнӑ. 1940 ҫулта тин Б. ултавҫӑ пулнине тӑрӑ шыв ҫине кӑларнӑ. Калас пулать, кун хыҫҫӑн Б. колхозра ӗҫлеме тытӑннӑ, унӑн ачисем те шкула ҫӳреҫҫӗ. Ҫак фактсем ӗнтӗ тӗне хирӗҫ пропагандӑна куллен-кунах туса пыни кирли ҫинчен тата тепӗр хут астутараҫҫӗ.

Анчах, шел пулин те, ҫавна нумайӑшӗ ӑнланмаҫҫӗ-ха. Ахальсӗрӗн чылай ҫӗрте тӗне хирӗҫ пропаганда ҫинчен манса кайнине мӗнпе ӑнлантарса памалла-ха? Сӑмахран, СВБ Канаш райсовечӗ (председателӗ Антонов юлташ) тӗне хирӗҫ ӗҫе япӑхтарса янӑ. ВКП(б) Канаш райкомӗ иртнӗ ҫулти ноябрьте СВБ райсовечӗн ӗҫӗсем ҫинчен сӳтсе-явса, пахa решени йышӑннӑ, ҫапах та, решенине пурнӑҫа кӗртмен пирки, ӗҫ вырӑнтан та тапранман. СВБ Йӗпреҫ райсовет президиумӗн членӗсем (вӗсен хисепӗнче ВКП(б) райкомӗн работникӗсем те пур) президиум ларӑвӗсене те ҫӳремеҫҫӗ. Шупашкар районӗнче те ӗҫ ҫавӑн пекех тӑрать,—СВБ райсовечӗн председателӗ Павлова юлташ ӗҫе чӗртсе ярас тесе нимӗн те тумасть. СВБ Етӗрне райсовечӗн членӗсем 1940 ҫул пуҫланнӑранпа та икӗ хут кӑна пухӑнса пӗр-пӗринпе канашланӑ,—ҫавӑнпа та ку райсовет ӗҫлет тесе калама питех те хӗн.

Сӗнтӗр районӗнче те СВБ организацисем ӗҫлемеҫҫӗ. СВБ райсовечӗн председателӗ Романов юлташ, тӗне хирӗҫ ӗҫе активлӑ организацилесе пыма мар, кашни кулленех туса пымалли ӗҫсене те тумасть. Сӑмахран, районри СВБ членӗсене валли ярса панӑ член билечӗсемпе маркӑсем почтӑра уйӑх хушши выртнӑ, ҫавсене вӑл илмен, каялла янӑ. Ҫак фактсем ӗнтӗ пирӗн хушӑри хӑшпӗр юлташсем, контроль ҫуккипе усӑ курса, хӑйсен обязанноҫӗсене пурнӑҫа кӗртесси ҫине ытла та киревсӗр пӑхнине кӑтартса параҫҫӗ.

Ҫак асӑннӑ районсенче ВКП(б) райкомӗсем тӗне хирӗҫ пропаганда ҫинчен маннӑ пулас. Вӗсем тӗне хирӗҫ ӗҫе пӗтӗмпех СВБ организацисем туса пырасса шанаҫҫӗ. Анчах вӗсен ӗҫне тӗрӗслемеҫҫӗ тата пулӑшу та памаҫҫӗ, ҫавӑнпа СВБ организацисем те нимӗн те тумаҫҫӗ. Ҫимтеннине СВБ Чӑваш Область Совечӗ те хӑйӗн вырӑнти организацийӗсене ҫителӗксӗр ертсе пырать, вӑл вӗсене практикӑллӑ пулӑшу, чӗрӗ пулӑшу сахал парать-ха.

ВКП(б) райкомӗсем тӗне хирӗҫ ӗҫе кулленех ертсе пынӑ ҫӗрте ӗҫ пачах урӑхла тӑрать. Сӑмахран, СВБ Ишлей райсовечӗ япӑх мар ӗҫлет. Кунти райсовет ҫумӗнчи комиссисенче активистсем 66 ҫын пӗрлешнӗ, вӗсем тӗне хирӗҫ лекцисемпе докладсем тӑваҫҫӗ, ӗненекен уйрӑм ҫынсем хушшинче ӗҫлеҫҫӗ, тӗн юлашкийӗсем ҫинчен материалсем пухаҫҫӗ. 1941 ҫул пуҫламӗшӗнче «Атеист» ятлӑ стена хаҫачӗ кӑларма тытӑннӑ. Ку районри Шетмӗпуҫӗнчи вӑтам шкула илсен, унта ачасене тӗне хирӗҫ воспитани парассине лайӑх йӗркеленӗ,—шкулти тӗне хирӗҫле кружок ялти халӑх хушшинче те активлӑ ӗҫлесе пырать.

ВКП(б) Улатӑр райкомӗ тӗне хирӗҫ пропаганда тӗлӗшпе ырӑ пример кӑтартать. Ку районра тӗне хирӗҫ ӗҫлекен активӑн конференцине ирттернӗ,—конференцине агитколлективсен руководителӗсене тата комсомол организацисен секретарӗсене те чӗннӗ. Ҫакӑн хыҫҫӑн районра тӗне хирӗҫ кӗрешесси лайӑхланни палӑрать. СВБ райсовечӗ тата СВБ ячейкисем те ӗҫлеме тытӑннӑ.

Ҫавӑн пекех СВБ Пӑрачкав райсовечӗн (председателӗ Барколов юлташ) ӗҫӗсем те чылаях вырӑнтан хускални сисӗнет. Ку районра тӗне хирӗҫ лекцисемпе докладсем тата калаҫусем ирттерессине лайӑх организациленӗ. Тӗне хирӗҫ лекцисем вулакан лекторсен тезисӗсене ВКП(б) райкомӗнче пӑхса тухаҫҫӗ, ҫакӑ вӑл лекторсемшӗн пысӑк пулӑшу пулса тӑрать. Ялсенче СВБ ячейкисене ҫирӗплетсе тата ҫӗнӗ ячейкӑсем организацилесе пыраҫҫӗ. Кунта тӗне хирӗҫ литература ҫырӑнса илессине тата унпала усӑ курассине те лайӑх йӗркеленӗ.

Тӗне хирӗҫ пропаганда—парторганизацисен куллен-кун туса пымалли пысӑк ӗҫӗ пулса тӑрать. ВКП(б) райкомӗсемпе пуҫламӗш парторганизацисен, чи малтан, СВБ организацисен ӗҫӗсене чӗртсе ямалла. Вӗсен ӗҫне актива ытларах хутшӑнтармалла.

Ҫавӑн пекех вулав ҫурчӗсемпе клубсем, библиотекӑсем тӗне хирӗҫ пропагандӑна активлӑн туса пыни кирлӗ. Федякино ялӗнчи интеллигенци чӗнсе каланӑ хыҫҫӑн ялти интеллигенци политпросвет учрежденисен ӗҫне активлӑ хутшӑнма пуҫларӗ. Ку вӑл—пит те ырӑ ӗҫ. Ялти интеллигенцин халӑх хушшинчи ӗҫӗнче тӗне хирӗҫ пропаганда пысӑк вырӑн йышӑнса тӑмалла.

Комсомолпа профсоюз организацисен те, вырӑнти совет органӗсен те тӗне хирӗҫ пропагандӑна вӑйлатмалла. Ку ӗҫе мӗнпур майсемпе туса пымалла: лекцисем, докладсем, калаҫусем ирттермелле, пухусенче те тӗне хирӗҫ пропаганда ыйтӑвӗсене сӳтсе-явмалла. Ҫав вӑхӑтрах тата ӗненекен ҫынсемпе кашниннипе уйрӑмӑн ӗҫлесси ҫине ытларах ҫаврӑнса пӑхас пулать.

Ӗҫҫыннисене коммунистла воспитани парасси пит пысӑк задача пулса тӑнине асра тытса, ҫынсен — социализм строителӗсен—ӑстӑнӗнче тӗн юлашкийӗсене пӗтерес тӗлӗшпе активлӑ ӗҫлесе пымалла. Тӗне хирӗҫ пропагандӑна пур организацисен те, пур ҫӗрте те, мӗнпур майсемпе тата кашни кулленех туса пырас пулать. Ҫак ӗҫе ВКП(б) райкомӗсем ҫирӗппӗн тата план тӑрӑх ертсе пыни кирлӗ.

Ютҫӗршыв Ӗҫӗсен Халӑх Комиссариатӗнче

Ҫак кунсенче Совет Союзӗпе Турци Правительствисем пӗр-пӗрин хушшинче заявленисем улӑштарса илнӗ.

Ютҫӗршывсенчи хаҫатсенче: Турцин вӑрҫа хутшӑнмалла пулса тӑрсан, Турци умне тухса тӑнӑ йывӑрлӑхсемпе усӑ курса, ССР Союзӗ Турци ҫине тапӑнӗ, текен хыпарсем сарӑлнине кура тата ҫакӑн пирки ыйту панӑ май, Совет Правительстви Турци Правительствине ҫапла пӗлтернӗ:

1) Ҫакнашкал хыпарсем ССР Союзӗн позицийӗпе пачах килӗшмеҫҫӗ.

2) Турци ҫине чӑнах та кам та пулин пырса тапӑнас пулсан тата хӑйӗн территорине хӳтлеме унӑн вӑрҫа хутшӑнмалла пулса тӑрсан, Турция, хӑйпе ССР Союзӗ хушшинче пӗр-пӗрин ҫине тапӑнас марри ҫинчен тунӑ пакта шута илсе, ССР Союзӗ пулса тӑнӑ положенине йӑлтах ӑнланасси ҫине тата унӑн нейтралитечӗ ҫине шанса тӑма пултарать.

Ҫак заявленине май, Турци Правительстви Совет Правительствине хӑй пӗтӗм чӗререн тав туни ҫинчен пӗлтернӗ тата хӑй енчен ҫапла каланӑ: ССР Союзӗ ҫавнашкал ситуацине пырса лекес пулсан, ССР Союзӗ Турция пулса тӑнӑ положенине йӑлтах ӑнланасси ҫине тата унӑн нейтралитечӗ ҫине шанса тӑма пултарать.

ССР Союзӗн Халӑх Комиссарӗсен Совечӗпе ВКП(б) Центральный Комитечӗ 1941 ҫулти мартӑн 13-мӗшӗнче „Ялхуҫалӑх культурисен тухӑҫлӑхне тата выльӑх-чӗрлӗх продуктивлӑхне ӳстернӗшӗн Чӑваш АСС Республикинчи колхозниксене ӗҫшӗн хушса тӳлесси ҫинчен“ йышӑннӑ постановленине пурнӑҫа кӗртмелли мероприятисем ҫинчен

Чӑваш АССР Халӑх Комиссарӗсен Совечӗпе ВКП(б) Обкомӗн бюровӗ 1941 ҫулти мартӑн 24-мӗшӗнче йышӑннӑ

ПОСТАНОВЛЕНИ

ССР Союзӗн Халӑх Комиссарӗсен Совечӗпе ВКП(б) Центральный Комитечӗ «Ялхуҫалӑх культурисен тухӑҫлӑхне тата выльӑх-чӗрлӗх продуктивлӑхне ӳстернӗшӗн Чӑваш АСС Республикинчи колхозниксене ӗҫшӗн хушса тӳлесси ҫинчен» йышӑннӑ постановлени тӑрӑх, Чӑваш АССР Халӑх Комиссарӗсен Совечӗпе ВКП(б) Обкомӗн бюровӗ **ҫапла йышӑнаҫҫӗ:**

1 Чӑваш АСС Республикинчи районсенче 1941 ҫулта ялхуҫалӑх культурисен тухӑҫӗ вӑтамран тата выльӑх-чӗрлӗх продуктивлӑхӗ вӑтамран 1, 2, 3, 4, 5-мӗш тата 6-мӗш приложенисенче кӑтартнӑ чухлӗ пулмалла туса план ҫирӗплетес.

2. Республикӑри пур районсем валли те пӑрусем талӑкра вӑтам шутпа (грампа) хушӑнса пымалли планлӑ заданисене ҫирӗплетес:

Мӗнле ӑратлӑ ӗне	6 уйӑхри таран	6 уйӑхран ҫулталӑкри таран	1 ҫулталӑкринчен 2 ҫулхи таран
Симменталь	550	450	350
Красногорбатовски ӑратлӑ тата симменталь ӑратлин метисӗсем	500	400	330
Вырӑнти ӗнесем	450	370	300

3. Райсоветсен исполкомӗсемпе ВКП(б) райкомӗсене, районсем валли ҫирӗплетнӗ планлӑ заданисене асра тытса, вунӑ кун хушшинче колхозсене ялхуҫалӑх культурисен тухӑҫлӑхӗ тӑрӑх тата выльӑх-чӗрлӗх продуктивлӑхӗ тӑрӑх заданисем ҫитерсе пама хушас.

4. Колхозсенче, агрономсем тата зоотехниксем ӗҫе хутшӑннипе, бригадӑсем, звеносем тата выльӑх-чӗрлӗх фермисем валли ялхуҫалӑх культурисен тухӑҫлӑхӗ тӑрӑх тата выльӑх-чӗрлӗх продуктивлӑхӗ тӑрӑх заданисем туса хатӗрлессине тата вӗсене колхозниксен пӗрлехи пухӑвӗсенче сӳтсе-явса ҫирӗплетессине организацилес.

Ҫакӑнпа пӗр вӑхӑтрах кашни колхозра, бригадӑра, звенора тата выльӑх-чӗрлӗх ферминче заданисене тултарма тата ирттерсе тултарма кирлӗ мероприятисене палӑртса хатӗрлемелле.

5. Наркомзема, райсоветсен исполкомӗсене тата ВКП(б) райкомӗсене йӗтӗн, кантӑр, махорка, ҫӗрулми, тымар ҫимӗҫсем, выльӑх-чӗрлӗхе ҫитерме куракӑсем, пахча-ҫимӗҫсем тата ытти культурӑсем те акса тӑвакан халӗ пур тата ҫӗнӗрен организацилекен звеносем ҫумне акмалли ҫӗр лаптӑкӗсем пӗр ҫулталӑкран сахал мар сроклӑха ҫирӗплетсе парас ӗҫре колхозсене мӗнпур майсемпе пулӑшма хушас.

6. Райсоветсен исполкомӗсене тата ВКП(б) райкомӗсене, ССР Союзӗн Халӑх Комиссарӗсен Совечӗпе ВКП(б) Центральный Комитечӗ «Ялхуҫалӑх культурисен тухӑҫлӑхне тата выльӑх-чӗрлӗх продуктивлӑхне ӳстернӗшӗн Чӑваш АСС Республикинчи колхозниксене ӗҫшӗн хушса тӳлесси ҫинчен» йышӑннӑ постановленине пурнӑҫа кӗртес ӗҫе колхозсенче организацилес ыйтупа, район центрӗсенче парти, совет тата колхоз активӗн канашлӑвӗсене туса ирттерме хушас.

Докладчиксем пулма ВКП(б) райкомӗсен пӗррӗмӗш секретарӗсене ҫирӗплетес.

Постановлени ҫинчен колхозсенче анлӑн ӑнлантарса парассине тата колхозсем ҫуракине, ҫавӑн пекех 1941 ҫулти ытти ялхуҫалӑх ӗҫӗсене тума мӗнле хатӗрленсе ҫитнине тӗплӗн тӗрӗслессине организацилес.

7. Наркомзема колхозсенчи звеносенче, бригадӑсенче тата выльӑх-чӗрлӗх фермисенче ӗҫ учетне йӗркене кӗртмелли мерӑсем йышӑнма хушас.

Чӑваш АССР Совнаркомӗн
Председателӗ А. СОМОВ.

ВКП(б) Обком секретарӗ
И. ЧАРЫКОВ.

1-мӗш №-лӗ приложени.

Колхозсенчи тӗштырӑпа пӑрҫа йышши культурӑсен 1941 ҫулти тухӑҫлӑхӗн планӗ (центнерпа, гектартан).

РАЙОНСЕН ЯЧӖСЕМ	Кӗрхи ыраш	Кӗрхи тулӑ	Ҫурхи тулӑ	Сӗлӗ	Урпа	Вир	Хуратулӑ	Пӑрҫа	Ясмӑк	Вика вӑрри	Пӑри	Пӗтӗм тӗштырӑ
Улатӑр	15,4	13,9	11,7	12,0	—	11,2	7,5	11,2	8,9	8,5	—	13,0
Элӗк	12,7	10,5	11,5	13,8	14,8	8,5	7,3	10,1	10,4	12,2	12,0	13,0
Вӑрнар	15,2	14,3	13,1	16,5	15,0	10,8	8,6	11,1	10,7	11,3	14,5	15,0
Йӗпреҫ	15,0	13,4	12,4	15,0	13,0	10,7	7,8	10,4	9,5	9,6	12,0	14,0
Ишлей	13,2	10,5	10,0	12,0	14,0	—	7,8	9,7	10,4	10,1	11,5	12,0
Калинински	14,2	12,7	12,0	15,8	14,9	12,0	8,0	9,8	10,4	12,4	13,0	14,0
Канаш	12,8	11,5	10,5	12,7	14,7	8,9	7,0	9,4	9,0	8,7	13,0	12,0
Куславкка	13,0	12,0	10,4	12,0	14,5	9,0	6,5	9,8	9,0	9,7	10,5	12,0
Комсомольски	15,2	12,6	11,8	14,0	14,0	9,4	7,0	10,0	9,6	9,4	12,3	14,0
Хӗрлӗ Чутай	14,8	11,5	10,2	14,5	14,0	10,0	7,8	9,5	10,0	11,0	13,5	13,5
Кувакино	13,7	13,8	9,8	12,0	—	9,6	7,5	9,0	9,3	9,5	—	12,0
Сӗнтӗрвӑрри	14,0	12,6	10,8	13,5	14,5	—	7,0	10,6	9,6	10,7	11,0	13,0
Октябрьски	13,7	11,8	10,5	13,0	14,5	—	7,0	9,7	8,5	8,8	11,0	12,5
Первомайски	14,5	12,0	11,5	13,4	—	10,9	7,8	10,5	10,4	9,7	11,2	13,0
Пӑрачкав	13,5	13,4	11,3	12,5	—	10,4	6,5	9,2	9,4	9,3	—	12,0
Советски	14,2	11,5	11,3	14,5	14,7	10,0	8,4	10,9	11,0	11,2	12,0	13,5
Сӗнтӗр	14,8	12,1	10,9	14,6	15,2	10,2	—	10,5	10,6	11,8	13,0	14,0
Красноармейски	13,5	12,2	11,8	13,5	14,7	—	—	11,3	10,6	11,3	12,2	13,0
Вӑрмар	12,9	12,2	10,7	12,4	14,7	10,0	7,7	10,0	9,0	9,5	11,5	12,0
Ҫӗрпӳ	13,0	11,5	11,3	13,3	14,7	10,0	7,7	10,7	10,3	10,2	12,0	12,5
Шупашкар	13,8	11,6	11,2	12,1	14,8	10,0	9,3	10,5	10,2	10,2	11,2	12,5
Чкаловски	15,6	14,0	12,3	13,8	14,0	9,5	7,2	8,5	9,4	8,9	11,7	13,5
Шӑмӑршӑ	14,3	11,8	11,8	12,7	—	10,0	6,5	8,5	8,5	8,8	12,0	12,5
Шӑхасан	13,4	13,2	11,8	13,7	14,7	10,0	8,5	10,5	9,9	10,0	12,8	13,0
Ҫӗмӗрле	14,0	12,0	11,0	13,8	14,8	11,3	7,0	9,3	9,8	10,3	—	13,0
Етӗрне	14,3	11,8	11,0	14,6	14,5	11,2	8,2	9,3	11,0	10,7	11,5	13,5
Елчӗк	15,4	12,7	13,0	13,8	—	9,5	6,7	9,0	9,0	9,2	10,5	14,0
Тӑвай	14,9	13,3	11,8	13,6	14,7	9,5	7,0	11,0	10,2	10,2	13,0	13,5
Шупашкар хули	14,2	12,0	11,5	12,5	—	10,0	—	10,5	—	10,0	—	12,5
ЧАССР тӑрӑх	14,0	12,5	11,3	13,5	14,7	10,0	7,1	10,0	9,6	10,0	12,0	13,0

(Ытти приложенисем 2-мӗш страницӑра)

Япони Ютҫӗршыв Ӗҫӗсен Министрне г-н Иосуке Мацуокӑна В. М. Молотов юлташ йышӑнни

Мартӑн 24-мӗшӗнче СССР Совнаркомӗн Председателӗ тата Ютҫӗршыв Ӗҫӗсен Халӑх Комиссарӗ В. М. Молотов юлташ Япони Ютҫӗршыв Ӗҫӗсен Министрне г-н Иосуке Мацуокӑна йышӑннӑ, министрпа пӗрле Японин Мускаври посолӗ г. Татекава пулнӑ.

Йышӑнура Сталин юлташ пулнӑ.

Калаҫу пӗр сехет ытла пынӑ.

Япони Ютҫӗршыв Ӗҫӗсен Министрӗ г. Иосуке Мацуока Мускавран тухса кайнӑ

Мартӑн 24-мӗшӗнче Япони Ютҫӗршыв Ӗҫӗсен Министрӗ г. Иосуке Мацуока Мускавран Берлина тухса кайнӑ.

Белорусски вокзалта г. Иосуке Мацуокӑна ҫаксем ӑсатса янӑ: Ютҫӗршыв Ӗҫӗсен Халӑх Комиссарӗн Заместителӗ С. А. Лозовский юлташ, Наркоминделӑн Протокольнӑй Отделӗн Заведующийӗ В. Н. Барков юлташ, Наркоминделӑн 11-мӗш Инҫет-Хӗвелтухӑҫ Отделӗн Заведующийӗ С. К. Царапкин юлташ, Япони Посолӗ г. И. Татекавӑпа пӗрле Япони Посольствин составӗ, Германи Посолӗ граф фон дер Шуленбург, Итали Посолӗ г. А. Россо, Венгри Посланникӗ г. Ж. де Криштоффи, Словаки Посланникӗ г. Ф. Тисо, Болгари Посланникӗ г. И. Стаменов, Румыни Посланникӗ г. Г. Гафенку.

Профессиллӗ Союзсен Пӗтӗм Союзри Центральный Советӗнче

ВЦСПС секретариачӗ 1941 ҫулти апрелӗн 1-мӗшӗнчен пуҫласа майӑн 10-мӗшчен профсоюзсен ирӗклӗ спорт обществисен вырӑнти совечӗсен тата физкультура организаторӗсен отчечӗсемпе суйлавӗсене ирттерме йышӑннӑ. Спорт обществисем ҫук профсоюзсенче физкультура коллективӗсен бюровӗн отчечӗсемпе суйлавӗсене ирттереҫҫӗ.

(ТАСС).

Чӑваш республикин Пӗтӗм Союзри ялхуҫалӑх выставкинчи экспоначӗсем

МУСКАВ, мартӑн 24-мӗш. (ТАСС). Пӗтӗм Союзри ялхуҫалӑх выставкине пыракансем «Ленинград» тата «Северо-восток» павильонри Чӑваш АССР залӗнче нумай ҫӗнӗ япаласем курма пултараҫҫӗ. РСФСР искусствӑсен тава тивӗҫлӗ деятелӗ Спиридонов юлташ «Чӑваш республики ҫирӗм ҫул тултарнине колхозра уявлани» темӑпа илемлӗ пысӑк панно ҫырать. Вӑрнар районӗнчи Сталин ячӗпе тӑракан колхоз председателӗн СССР Верховный Совет депутачӗн Коротков юлташӑн ӗҫри опытне кӑтартса памалли стэнда хатӗрлес тӗлӗшпе ӗҫлеме пуҫланӑ. Ҫак стэндӑн центрӗнче «Общий вид колхоза» ятлӑ диорама вырнаҫса тӑрать. Икӗ пысӑк плоскость ҫинче ҫак колхозра усӑ куракан агротехника никӗсӗсем ҫинчен калакан материалсем пулаҫҫӗ. Таварлӑ хӑмла лартса тӑвас ӗҫри ҫитӗнӳсемпе, улма-ҫырла тата пахча-ҫимӗҫ лартса тӑвас ӗҫри ҫитӗнӳсемпе палӑрса тӑракан «Динамо» колхозӑн экспоначӗсене пысӑк вырӑн уйӑрса параҫҫӗ. Залра вырӑнти йывӑҫ каскалакан промышленноҫпа тир-сӑран промышленноҫӗн продукцийӗсем, ҫӗр айӗнчен кӑларакан хаклӑ япаласен образецӗсем пулаҫҫӗ.

Плана срокчен тултарнӑ

СЕНТЕР. «Наука» колхоз вӑрман турттармалли плана срокченех тултарчӗ. Колхоз планран ирттерсе 95 кубла метр вӑрман турттарнӑ. Ку ӗҫре А. Кузьмин, П. Герасимов, Львов колхозниксем тӑрӑшса ӗҫлерӗҫ.

С. НАЛИМОВ.

Чӑваш республикинчи колхозниксем СССР Совнаркомӗпе ВКП(б) Центральный Комитечӗн постановленине хӗрӳллӗн саламлаҫҫӗ

Колхозниксене тӳрӗ кӑмӑлпа ӗҫлеме хавхалантаракан постановлени

ИШЛЕИ. Сыбайкасси ялсоветне кӗрекен «Вускасси», «Клевер» тата «Труд» колхозсенче СССР Совнаркомӗпе ВКП(б) Центральный Комитечӗ пирӗн республикӑри колхозниксене ӗҫшӗн хушса тӳлесси ҫинчен йышӑннӑ постановленине пысӑк ҫӗкленӳпе кӗтсе илчӗҫ. Колхозниксем ку постановленине пӗтӗм кӑмӑлтан ырларӗҫ. Постановлени вӗсене колхоз ӗҫӗнче пысӑк хастарлӑхпа ӗҫлеме хавхалантарчӗ.

«Труд» колхоз выльӑх-чӗрлӗх ӗрчетес тӗлӗшпе ҫулран ҫулах пысӑк ҫитӗнӳсем туса пырать. Фермӑра кашни сысна аминчен 15-шер ҫӑвӑр ӳстерсе ҫитӗнтернӗ. 1940 ҫулта выльӑх-чӗрлӗх ӗрчетмелли плана 120 процент тултарнӑ. Ҫакӑн пек тӗслӗхсемпе колхоз ялхуҫалӑх выставкин участникӗ пулнӑ.

Фермӑра ӗҫлекенсем кӑҫал та лайӑх ӗҫлеҫҫӗ. Январь уйӑхӗнче 9 ама сыснаран 8-шер ҫӑвӑр илнӗ. Сысна ҫурисем кашни кун 250—300 грамм хушӑнаҫҫӗ. Фермӑра 13-шер пӑт таякан сыснасем те пур.

Шашкин колхозник партипе правительство йышӑннӑ постановление радио тӑрӑх илтнӗ хыҫҫӑн ҫапла каларӗ:

— Ку постановлени тырпул тухӑҫне, выльӑх-чӗрлӗхсен йышне тата продуктивлӑхне ӳстерме пулӑшать. Вӑл колхозниксемшӗн Сталинла тӑрӑшнине пӗлтерет. Эпир колхоз хуҫалӑхне хӑпартас тӗлӗшпе татах та тухӑҫлӑрах ӗҫлеме пулатпӑр.

«Клевер» колхозра свинарка М. Яткова 6 ҫул хушши фермӑра ӗҫлет. Вӑл малалла та фермӑрах ӗҫлеме сӑмах пачӗ. Сыснасене лайӑх пӑхса ӳстерме пулчӗ.

С. МАМАЕВ.

Тырпул тухӑҫне ӳстермелли закон

Юлашки ҫулсенче пирӗн колхоз тырпул тухӑҫлӑхне ӳстерес тӗлӗшпе сахал мар ӗҫлерӗ. 1939 ҫулта эпир гектартан 9 центнер тӗштырӑ туса илнӗ пулсан, иртнӗ ҫулта вара 13,63 центнер туса илтӗмӗр.

Тухӑҫлӑ тырпул туса илес тесен хӗлӗн-ҫӑвӗн тӑрӑшса ӗҫлемелле. Ҫӗре лайӑх пӑхса тӑрсан, агротехникӑллӑ мероприятисене пурнӑҫласан — результат пулатех. Кӑна ӗнтӗ эпир хамӑр колхоз ӗҫӗнчех куратпӑр. Иртнӗ ҫулта тӑрӑшса ӗҫленӗ бригадӑсем вӑйлӑ тырпул туса илчӗҫ. Сӑмахран, Наумов юлташ ертсе пыракан 7-мӗш бригада 70 гектар ҫинчен вӑтамран 14,5 центнер тӗштырӑ туса илчӗ. Вӑл шутран сӗлӗ 22 центнер тухнӑ.

Ҫав вӑхӑтрах Ильин юлташ бригади пӗтӗмпе те гектартан 12 центнер кӑна туса илчӗ. Мӗншӗн? Ҫӗр лаптӑкӗ иккӗшин те пӗр пекех пулнӑ, ӗҫ вӑйӗ те пӗр танах. Ку ӗнтӗ пӗтӗмпех ӗҫленинчен килнӗ. Вӑя хурса ӗҫленӗ, тырпул тухӑҫлӑхне ӳстернӗ, начартарах ӗҫлерӗ, япӑх результат илнӗ.

СССР Совнаркомӗпе ВКП(б) Центральный Комитечӗ «Ялхуҫалӑх культурисен тухӑҫлӑхне тата выльӑх-чӗрлӗх продуктивлӑхне ӳстернӗшӗн Чӑваш АСС Республикинчи колхозниксене ӗҫшӗн хушса тӳлесси ҫинчен» йышӑннӑ постановлени тырпул тухӑҫлӑхне ӳстерес тӗлӗшпе питех те паха мероприяти пулса тӑрать. Малашне ӗнтӗ пирӗн ӗҫшӗн ҫунакансем нумай пулӗҫ. Лайӑх ӗҫлекенсемпе япӑх ӗҫлекенсем хушшинче пысӑк уйрӑмлӑх пулӗ. Ытларах тырпул тухӑҫлӑхне ӳстеретӗн, нумай тырӑ, укҫа-тенкӗ илетӗн.

Халӗ колхозниксем партипе правительство йышӑннӑ постановленине сӳтсе-яваҫҫӗ. Ҫуракине хатӗрленес ӗҫ анлӑн сарӑлса пырать. 7-мӗш бригада кӑҫал та ҫав тери хастарлӑн ӗҫлет. Вӑл ӗнтӗ ҫуракине тухма та хатӗр.

Эпир кӑҫал хамӑр ума гектартан 15 центнертан кая мар тӗштырӑ туса илес задачӑна лартрӑмӑр.

О. ВЛАСОВ.

Хутарти Ленин ячӗпе тӑракан колхоз бухгалтерӗ (Ҫӗмӗрле р.).

3-мĕш №-лĕ приложени

1941 çулти колхозсенчи тымар-çимĕçсен тухăçлăхĕн районсем тăрăх панă планĕ (центнерпа, гектартан)

РАЙОНСЕН ЯЧĔСЕМ	Çĕрулми	Ир пулса çитекен купăста	Вăтам вăхăтра тата кая юлса пулса çитекен купăста	Помидор	Хăяр	Хĕрлĕ кăшман	Çимелли чĕкĕнтĕр	Сухан	Парниксемпе теплицăсен е лартса тăвакан пахча-çимĕçсем		Пахча-çимĕç культурисен тата выльăх апачлĕх лартнă тымар-çимĕçсен вăррисем											
																		Çимĕçсем паракан садри çимĕçсем тата çырласем				
									Парник рамиччен	Теплицăри пĕр тăваткăл метртан	Хăяр	Купăста (вăрри)	Чĕкĕнтĕр (вăрри)	Хĕрлĕ кăшман (вăрри)	Помидор	Турнепс (вăрри)	Выльăх кăшманĕ	15 çулччени, вăралĕсем	15 çултан иртни, вăрлăлисем	Шăмăллисем	Çырласем	Питомникра куçарса лартма икĕ çулхи стандартлă материалсем кăлармалла (пин штукăпа гектартан)
Улатăр	113	130	170	130	130	150	130	100	0,1	0,12	0,7	1,2	1,5	5	0,3	2,0	5,5	12	35	25	25	12
Элĕк	107	110	140	110	110	130	130	80	0,1	0,12	0,7	1,2	1,5	5	0,3	2,0	5,5	12	35	25	25	12
Вăрнар	119	110	140	120	120	140	1 0	100	0,1	0,12	0,7	1,2	1,5	5	0,3	2,0	5,5	12	35	25	25	12
Йĕпреç	111	120	160	120	120	140	120	100	0,1	0,12	0,7	1,2	1,5	5	0,3	2,0	5,5	12	35	25	25	12
Ишлей	114	120	150	120	120	130	110	90	0,1	0,12	0,7	1,2	1,5	5	0,3	2,0	5,5	12	35	25	25	12
Калинински	117	110	140	110	120	130	120	100	0,1	0,12	0,7	1,2	1,5	5	0,3	2,0	5,5	12	35	25	25	12
Канаш	110	120	160	130	120	140	110	90	0,1	0,12	0,7	1,2	1,5	5	0,3	2,0	5,5	12	35	25	25	12
Куславкка	114	110	140	120	110	130	110	80	0,1	0,12	0,7	1,2	1,5	5	0,3	2,0	5,5	12	35	25	25	12
Комсомольски	111	110	140	100	100	130	120	70	0,1	0,12	0,7	1,2	1,5	5	0,3	2,0	5,5	12	35	25	25	12
Хĕрлĕ Чутай	118	120	150	110	120	130	110	100	0,1	0,12	0,7	1,2	1,5	5	0,3	2,0	5,5	12	35	25	25	12
Кувакино	112	130	160	120	120	150	130	90	0,1	0,12	0,7	1,2	1,5	5	0,3	2,0	5,5	12	35	25	25	12
Сĕнтĕрвăрри	113	130	150	130	130	130	130	100	0,1	0,12	0,7	1,2	1,5	5	0,3	2,0	5,5	12	35	25	25	12
Октябрьски	118	120	150	110	120	130	120	90	0,1	0,12	0,7	1,2	1,5	5	0,3	2,0	5,5	12	35	25	25	12
Первомайски	120	120	140	100	120	140	120	90	0,1	0,12	0,7	1,2	1,5	5	0,3	2,0	5,5	12	35	25	25	12
Пăрачкав	121	130	160	120	130	150	130	100	0,1	0,12	0,7	1,2	1,5	5	0,3	2,0	5,5	12	35	25	25	12
Советски	115	120	150	110	120	130	120	90	0,1	0,12	0,7	1,2	1,5	5	0,3	2,0	5,5	12	35	25	25	12
Сĕнтĕр	116	180	150	120	120	130	120	90	0,1	0,12	0,7	1,2	1,5	5	0,3	2,0	5,5	12	35	25	25	12
Красноармейски	110	120	150	110	110	130	120	70	0,1	0,12	0,7	1,2	1,5	5	0,3	2,0	5,5	12	35	25	25	12
Вăрмар	117	120	150	120	120	140	120	80	0,1	0,12	0,7	1,2	1,5	5	0,3	2,0	5,5	12	35	25	25	12
Çĕрпÿ	122	130	170	130	130	150	130	90	0,1	0,12	0,7	1,2	1,5	5	0,3	2,0	5,5	12	35	25	25	12
Шупашкар	122	120	150	120	120	130	130	90	0,1	0,12	0,7	1,2	1,5	5	0,3	2,0	5,5	12	35	25	25	12
Чкаловски	108	110	140	120	110	140	110	70	0,1	0,12	0,7	1,2	1,5	5	0,3	2,0	5,5	12	35	25	25	12
Шăмăршă	110	110	140	100	100	130	110	70	0,1	0,12	0,7	1,3	1,5	5	0,3	2,0	5,5	12	35	25	25	12
Шăхасан	113	120	150	130	120	140	120	90	0,1	0,12	0,7	1,2	1,5	5	0,3	2,0	5,5	12	35	25	25	12
Çĕмĕрле	121	120	150	130	130	140	120	90	0,1	0,12	0,7	1,2	1,5	5	0,3	2,0	5,5	12	35	25	25	12
Етĕрне	114	130	160	130	130	140	120	90	0,1	0,12	0,7	1,2	1,5	5	0,3	2,0	5,5	12	35	25	25	12
Елчĕк	108	110	150	110	110	130	110	80	0,1	0,12	0,7	1,2	1,5	5	0,3	2,0	5,5	12	35	25	25	12
Тăвай	122	120	150	130	120	130	120	90	0,1	0,12	0,7	1,2	1,5	5	0,3	2,0	5,5	12	35	25	25	12
Шупашкар хули	116	120	150	120	120	130	110	90	0,1	0,12	0,7	1,2	1,5	5	0,3	2,0	5,5	12	35	25	25	12
ЧАССР тăрăх	115	120	150	120	120	140	120	90	0,1	0,12	0,7	1,2	1,5	5	0,3	2,0	5,5	12	35	25	25	12

2-мĕш №-лĕ приложени.

1941 çулти колхозсенчи техникăллă культурăсен тухăçлăхĕн районсем тăрăх палăртнă планĕ (центнерпа, гектартан)

РАЙОНСЕН ЯЧĔСЕМ	Йĕтĕн-долгунец		Кантăр		Махорка
	Сÿсĕ	Вăрри	Сÿсĕ	Вăрри	
1. Улатăр	3,8	3,6	—	—	15
2. Элĕк	—	—	4,3	3,7	—
3. Вăрнар	3,8	3,6	5,0	4,2	17
4. Йĕпреç	3,6	3,3	4,4	3,6	15
5. Ишлей	—	—	4,4	4,0	—
6. Калинински	—	—	5,0	4,3	17
7. Канаш	—	—	4,2	3,4	—
8. Куславкка	—	—	—	—	—
9. Комсомольски	—	—	4,3	3,3	—
10. Хĕрлĕ Чутай	3,8	3,6	4,9	4,2	15
11. Кувакино	3,5	3,2	—	—	14
12. Сĕнтĕрвăрри	—	—	—	—	—
13. Октябрьски	—	—	4,8	4,0	—
14. Первомайски	3,6	3,3	4,5	4,0	—
15. Пăрачкав	3,7	3,3	—	—	14
16. Советски	—	—	4,8	4,4	—
17. Сĕнтĕр	—	—	5,0	4,5	—
18. Красноармейски	—	—	5,0	5,0	14
19. Вăрмар	—	—	5,0	4,0	—
20. Çĕрпÿ	—	—	4,8	4,0	14
21. Шупашкар	—	—	5,0	4,2	—
22. Чкаловски	—	—	4,1	3,0	—
23. Шăмăршă	—	—	4,5	3,5	—
24. Шăхасан	—	—	4,8	4,0	—
25. Çĕмĕрле	3,8	3,6	4,8	4,0	—
26. Етĕрне	4,0	3,6	5,0	4,3	—
27. Елчĕк	—	—	4,6	3,2	—
28. Тăвай	—	—	4,8	4,0	—
ЧАССР тăрăх	3,7	3,4	4,7	4,0	15

4-мĕш №-лĕ приложени

1941 çулти колхозсенчи выльăх апачлĕх акнă культурăсен тухăçлăхĕн районсем тăрăх панă планĕ (центнерпа гектартан)

РАЙОНСЕМ	Нумай çулсем хушши ÿсекен курăксем (утăлăх)	Пĕр çул хушши ÿсекен курăксем (утăлăх)	Çаран ути	Выльăхсене тăрантармалли тымар-çимĕçсем
Улатăр	26	20	18	150
Елĕк	22	20	18	130
Вăрнар	27	19	16,5	170
Йĕпреç	25	19	19	140
Ишлей	26	22	20,0	140
Калинински	23	19	16,0	160
Канаш	26	21	19	150
Куславкка	24	17	19	140
Комсомольски	23	18	16	140
Хĕрлĕ Чутай	27	21	23	160
Кувакино	26	18	17	170
Сĕнтĕрвăрри	22	20	18	150
Октябрьски	24	20	19	150
Первомайски	25	20	17	150
Пăрачкав	24	18	18	170
Советски	20	22	16	140
Сĕнтĕр	26	22	18	160
Красноармейски	24	22	18	140
Вăрмар	25	18	17	170
Çĕрпÿ	24	20	16	170
Шупашкар	20	20	17	160
Чкаловски	23	18	15	160
Шăмăршă	25	19	22	150
Шăхасан	23	20	19	150
Çĕмĕрле	24	20	20	150
Етĕрне	25	20	18	160
Елчĕк	22	22	15	150
Тăвай	23	22	20	140
Шупашкар хули	—	18	18,5	140
ЧАССР тăрăх	24	20	18	150

6-мĕш №-лĕ приложени.

1941 çулти колхозсем валли выльăх-чĕрлĕх продуктивлăхĕ тĕлĕшпе районсем тăрăх панă задани

РАЙОНСЕН ЯЧĔСЕМ	Кашни ĕнерен сĕт суса илмелле (литрпа)	Çулталăк пуçламăшĕнчи хисепрен кашни 100 ĕнепе пушмак пăруран пăру илсе пăхса çитĕнтермелле (пуçпа)	Çулталăк пуçламăшĕнчи хисепрен кашни сысна аминчен çăвăрсем илсе 9 уйăха çитиччен пăхса çитĕнтермелле (пуçпа)	Самăртнă кашни сыснан вăçи вăтам шутпа пулмалла (килогрампа)	Çулталăк пуçламăшĕнчи хисепрен кашни сурăхран çăм касса илмелле (килогрампа)	Çулталăк пуçламăшĕнчи хисепрен кашни 100 сурăхпа пĕр çултан иртнĕ çурхи путекрен путексем илсе пăхса çитĕнтермелле (пуçпа)	Кашни кайăк-кĕшĕкрен çăмарта илмелле			Чĕпсене 6 уйăха çитиччен пăхса çитĕнтермелле			Çулталăк пуçламăшĕнчи хисепрен кашни хурт-хăмăр семьинчен пыл тата ăвăс илмелле (килогрампа)			Çулталăк пуçламăшĕнчи хисепрен кашни кролик аминчен 6 уйăха çитиччен çăвăрсем пăхса çитĕнтермелле (пуçпа)	Çулталăк пуçламăшĕнчи хисепрен кашни ангорски текен ăрат кролик аминчен мамăк пухса илмелле (грампа)	Тир панă мĕнпур хисепрен пĕрремĕш сортпа памалла (процентпа)
							Чăхсем (штукăпа)	Кăвакалсем (штукăпа)	Кăркксем (штукăпа)	Чăх чĕпписемпе кăвакал чĕпписем (процентпа)	Кăркка чĕпписем (процентпа)	Çулталăк пуçламăшĕнчи хисепрен кашни аминчен хур чĕпписем (процентпа)	Пурĕ пыл	Вăл шутран таварлăх	Ăвăс			
Улатăр	1400	85	11	90	2,5	110	70	40	20	85	75	5	36	14	0,8	12	400	40
Элĕк	900	85	11	90	2,1	110	70	40	20	85	75	5	30	8	0,6	12	400	40
Вăрнар	1200	85	11	90	2,3	110	70	40	20	85	75	5	35	13	0,8	12	400	40
Йĕпреç	1100	85	11	90	2,3	110	70	40	20	85	75	5	37	15	0,8	12	400	40
Ишлей	1000	85	11	90	2,1	110	70	40	20	85	75	5	28	6	0,6	12	400	40
Калинински	1100	85	11	90	2,0	110	70	40	20	85	75	5	32	10	0,8	12	400	40
Канаш	1000	85	11	90	2,5	110	70	40	20	85	75	5	32	10	0,8	12	400	40
Куславкка	1000	85	11	90	2,3	110	70	40	20	85	75	5	28	6	0,6	12	400	40
Комсомольски	900	85	11	90	2,4	110	70	40	20	85	75	5	33	10	0,7	12	400	40
Хĕрлĕ Чутай	1200	85	11	90	2,0	110	70	40	20	85	75	5	34	12	0,7	12	400	40
Кувакино	1350	85	11	90	2,6	110	70	40	20	85	75	5	35	13	0,8	12	400	40
Сĕнтĕрвăрри	1100	85	11	90	2,4	110	70	40	20	85	75	5	32	10	0,7	12	400	40
Октябрьски	900	85	11	90	2,3	110	70	40	20	85	75	5	32	10	0,7	12	400	40
Первомайски	1150	85	11	90	2,6	110	70	40	20	85	75	5	37	15	0,8	12	400	40
Пăрачкав	1400	85	11	90	2,4	110	70	40	20	85	75	5	37	15	0,8	12	400	40
Советски	900	85	11	90	2,2	110	70	40	20	85	75	5	30	8	0,6	12	400	40
Сĕнтĕр	1000	85	11	90	2,2	110	70	40	20	85	75	5	30	8	0,6	12	400	40
Красноармейски	900	85	11	90	2,2	110	70	40	20	85	75	5	30	8	0,6	12	400	40
Вăрмар	1100	85	11	90	2,4	110	70	40	20	85	75	5	30	8	0,7	12	400	40
Çĕрпÿ	1100	85	11	90	2,2	110	70	40	20	85	75	5	28	6	0,6	12	400	40
Шупашкар	1200	85	11	90	2,1	110	70	40	20	85	75	5	28	6	0,6	12	400	40
Чкаловски	1100	85	11	90	2,3	110	70	40	20	85	75	5	30	8	0,7	12	400	40
Шăмăршă	1100	85	11	90	2,3	110	70	40	20	85	75	5	34	12	0,7	12	400	40
Шăхасан	1050	85	11	90	2,2	110	70	40	20	85	75	5	30	8	0,7	12	400	40
Çĕмĕрле	1300	85	11	90	2,4	110	70	40	20	85	75	5	37	15	0,8	12	400	40
Етĕрне	1300	85	11	90	2,6	110	70	40	20	85	75	5	30	8	0,6	12	400	40
Елчĕк	950	85	11	90	2,2	110	70	40	20	85	75	5	28	6	0,7	12	400	40
Тăвай	1000	85	11	90	2,1	110	70	40	20	85	75	5	30	8	0,7	12	400	40
Шупашкар хули	1200	85	11	90	2,5	110	70	40	20	85	75	5	28	6	0,6	12	400	40
ЧАССР тăрăх	1100	85	11	90	2,3	110	70	40	20	85	75	5	32	10	0,7	12	400	40

Учительсен оборонăпа спорт праçникĕ

Ирĕклĕ спорт обществи «Учитель» кашни çулах февраль—март уйăхĕсенче учительсен оборонăпа спорт праçникне ирттерет. Кăçалхи праçник — тăваттăмĕш праçник пулса тăрать. Йĕлтĕрпе чупас, пăшалран тĕл перес, граната ывăтас, штыксем вĕççĕн çапăçас ĕçри ăмăртусене учительсем, пединститутсемпе училищĕсенче вĕренекен студентсем 200 пин çын ытла хутшăннă. «Готов к труду и обороне» значокăн йĕлтĕр нормисене 86 пин çын, «Готов к противовоздушной и противохимической обороне» значок нормисене — 18 пин çын, «Готов к санитарной обороне» значок нормисене — 13 пин çын, ворошиловла стрелок нормисене — 2 пин çын панă. Ростов облаçĕнче, Орджоникидзе крайĕнче, Чăваш АСС Республикинче тата Мускав облаçĕнче праçник питех те интереслă иртнĕ.

Партипе правительство решенине ăнлантарса параççĕ

ИШЛЕЙ. Районри вулав çурчĕсемпе колхоз клубĕсем СССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Центральный Комитечĕ ялхуçалăх культурисен тухăçлăхне тата выльăх-чĕрлĕх продуктивлăхне ÿстернĕшĕн колхозниксене ĕçшĕн хушса тÿлесси çинчен йышăннă постановленине алла илсенех колхозниксем хушшинче ăнлантарса пама тытăнчĕç. Мишер ялсоветĕнчи вулав çурчĕн заведующийĕ Ф. Петров юлташ СССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Центральный Комитечĕн постановленине колхозниксем хушшинче ăнлантарса пама план тунă. Кун хыççăн Ф. Петров юлташ «Серп и молот» колхоз членĕсен пухăвĕнче постановленине тĕплĕн ăнлантарса пачĕ.

Колхозниксем партипе правительство йышăннă решенине ырлаççĕ.

Янăш ялсоветĕнчи агитаторсен канашлăвĕ пулса иртрĕ. Канашлура агитаторсене уйрăм бригадăсем çумне çирĕплетсе тухнă. **А. ТИМОФЕЕВ.**

5-мĕш №-лĕ приложени

1940 çулти колхозсенчи курăк вăррисен тухăçлăхĕн районсем тăрăх панă планĕ (центнерпа, гектартан)

РАЙОНСЕН ЯЧĔСЕМ	Клевер	Люцерна	Тимофеевка	Выльăхсем çÿретмелли вырăна акнă курăксем
Улатăр	1,2	1,0	1,3	—
Элĕк	1,3	—	—	—
Вăрнар	1,6	—	1,3	1,2
Йĕпреç	1,2	—	—	—
Ишлей	1,5	—	—	—
Калинински	1,2	—	—	—
Канаш	1,2	1,0	—	—
Куславкка	1,3	—	—	1,2
Комсомольски	1,6	1,0	1,3	—
Хĕрлĕ Чутай	1,7	—	—	—
Кувакино	1,1	—	—	—
Сĕнтĕрвăрри	1,5	—	1,3	—
Октябрьски	1,2	—	1,3	—
Первомайски	1,5	—	—	—
Пăрачкав	1,2	1,0	—	—
Советски	1,2	—	—	—
Сĕнтĕр	1,7	—	—	—
Красноармейски	1,0	—	1,3	—
Вăрмар	1,2	1,0	1,3	—
Çĕрпÿ	1,5	1,0	—	1,2
Шупашкар	1,1	—	—	—
Чкаловски	1,1	1,0	—	—
Шăмăршă	1,0	1,0	—	—
Шăхасан	1,1	—	—	—
Çĕмĕрле	1,7	—	—	—
Етĕрне	1,5	—	—	1,2
Елчĕк	1,0	1,0	—	1,2
Тăвай	1,3	1,0	1,3	—
Шупашкар хули	1,3	—	—	—
ЧАССР тăрăх	1,3	1,0	1,3	1,2

Куллен кирлĕ таварсем туса кăларасси çителĕксĕр пырать

СССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Центральный Комитечĕ выранти чĕртавартан куллен кирлĕ таварсем тата продовольстви тăвассине ÿстермелли мероприятисем çинчен постановлени йышăннăранпа вăхăт чылай иртрĕ ĕнтĕ. Чăнах та, ку таринччен хăшпĕр ĕçсене тунă темелле. Сăмахран, «Красный Октябрь» артель çĕнĕрен икĕ цех организацилерĕ, чăвашторг отделенийĕ 134 сысна самăртмалли пункт организациленĕ, унăннах 7 ĕне пур. Анчах та куллен кирлĕ таварсем туса кăларас ĕç районра çителĕклĕн пурнăçа кĕрсе пырать теме çук.

Кĕрсе çÿрĕр эсир Çĕмĕрлери магазинсемпе ларексене. Унта мĕнле таварсем пуррине хăвăрах куратăр. Чăнах та, унта таварсем пур, анчах хамăр патăрта тунисем мар, инçетрен кÿрсе килнисем, е сире кирлĕ мар таварсем вĕсем. Чăвашторг отделенийĕн директорĕ Ласковенков юлташ каланă тăрăх, халĕ те ача-пăча теттисене Киров хулинчен, кĕвентесене Сергач районĕнчен, домино, шашка-шахмат таврашĕсене Одессăран турттарса килеççĕ.

— Эпир артельсемпе уйрăм фабрик-заводсене заказсем патăмăр. Вĕсем куллен кирлĕ таварсене сахал мар туса кăларма пултараççĕ. Анчах паянхи куна вĕсем ĕççыннисене кирлĕ таварсене питех те сахал туса кăлараççĕ. Çавăнпа магазинсенче кирлĕ таварсем çук, — терĕ Ласковенков юлташ.

Çĕмĕрлери артельсем (вĕсем 4), Паланри тата Мыслецри заводсем куллен кирлĕ таварсем туса кăларас тĕлĕшпе пысăк ĕçсем тума пултараççĕ. «Труженик» завод кăçал 50 тĕслĕ ытла изделисем кăларма палăртнă. Древпромсоюз панă задани тăрăх, унăн ачасен йĕлтĕрĕ 1500 мăшăр, кĕнеке шкафĕсем — 400 штука, йывăç кĕреçесем — 1000 штука, çуна — 200, чемодан — 5000, арча — 250, хурт вĕллисем — 150 штука т. ыт. таварсем, пĕтĕмпе 2381,5 пин тенкĕлĕх туса кăлармалла. Анчах паянхи куна чылайăшне тума та тытăнман. Çапла, сăмахран, кĕреçе, хурт вĕлли пачах туса кăларман, подсанка пĕтĕмпе те 7 штука кăна туса кăларнă.

Райпромкомбинат 35 тĕслĕ тавар туса кăларать, план тăрăх унăн тата 32 тĕслĕ продукци туса кăлармалла. Халĕ вăл чи кирлĕ таварсене (шашка винтовка макечĕсем, линейкăсем, креплесем, кĕреçесем, петлĕсемпе ухватсем, кĕвентесем, крокетсемпе городкисем т. ыт. те) тума пуçăнман.

«Партизан», Ширшов ячĕпе тăракан артельсем те çĕнĕрен продукци туса кăларас тĕлĕшпе палăрмалăх ĕçсем тăвайман. Вĕсен руководителĕсем халĕ те «çÿлтен» кăтартусем парасса кĕтсе лараççĕ. Ширшов ячĕпе тăракан çĕвĕ çĕлекен артель председателĕ Демидов юлташ пукансем тăвакан производство хăçан ĕçлеме пуçласси çинчен те пĕлмест. Мĕншĕн тесен, ку енĕпе пĕр çынна курса ярса вĕрентнисĕр пуçне, урăх нимех те туман, çурчĕ хатĕр мар, ăна тума ссуда илесси çинчен шутламасть те.

Куллен кирлĕ таварсем туса кăларассине ÿстерес тесе кăçал çĕнĕрен предприятисем тума палăртнă. План тăрăх çĕнĕ строительство валли 1.193 пин тенкĕ, киввисене юсама тата производствăсене аслăлатма 600 пин тенкĕ расходлама пăхнă. Ĕçсем ку енĕпе те питĕ вăраххăн пыраççĕ. Чылай объектсем тăрăх стройматериалсем хатĕрлеме те тытăнман.

— Пурне те пĕр вăхăтрах тума çук вĕт, хулленех пулĕ-ха, — терĕ райсовет исполкомĕн выранти промышленность отделĕн заведующийĕ Ленский юлташ.

— Хăçан тума тытăнассĕ?

— Халĕ, акă, ссудăсем илме заявкăсем панă, хăшĕсем ăна илме те документсем йĕркелемен-ха. Укçа илсен строительство пуçланать.

Паллах, руководительсем çакăн пек «кăмăл-шухăшпа» пурăнаççĕ пулсан, ĕç ăçтан хăвăрттăн малалла кайĕ?!

Тÿрех каламалла, Мыслецри, Паланри заводсенче паян кун та производствăсене пысăклатас тĕлĕшпе нимĕн те туман, кирпĕч заводĕнче сушильнăй площадка тăвасси çинчен шухăшламаççĕ те.

Предприятисемпе артель руководителĕсен январĕн юлашки кунĕсенче пулса иртнĕ районри канашлăвĕнче çитес вăхăтрах куллен кирлĕ таварсем туса кăларма тытăнасси çинчен калаçнипе пĕрлех, хулара колбаса, повидло, варени т. ыт. кондитерски таварсем, урапа-çуна, лаша таврашĕсем тăвакан производствăсем уçма, кивĕ япаласем илсе сутакан скупочнăй магазин уçма ыйтнăччĕ. Унтанпа шăп икĕ уйăх иртрĕ. Анчах паха сĕнÿсене пурнăçлас тĕлĕшпе ку таринччен нимĕнех те туман. Питех те тĕлĕнмелле: Çĕмĕрлере колбаса тумалли механизациленĕ мастерской пур, темиçе çул каялла унта колбаса туса кăларнă. Халĕ вăл ĕçлемест.

Ширшов ячĕпе тăракан артель паян кунччененех скупочнăй магазин уçмасăр тăрать.

Çак фактсем ĕнтĕ СССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Центральный Комитечĕ кăçалхи январĕн 9-мĕшĕнче йышăннă постановленине районра пачах çителĕксĕр пурнăçласа пынине кăтартса параççĕ. Ку тĕлĕшпе чăн малтанах предприятисемпе артельсен руководителĕсем айăплă. Анчах ВКП(б) райкомĕпе райсовет исполкомĕ те аякра тăма пултараймаççĕ. Тĕрĕссипе каласан, куллен кирлĕ тавар туса кăларас ĕçе вĕсен ертсе пымалла.

Хар. ЛИСИН.

Çĕмĕрле. (**Хамăр корр.**).

* * *

Ĕççыннисем ыйтнине шута илмесĕр ĕçленине пула

Кăçал Шупашкарти «Красный мебельщик» артелĕн çур миллион тенкĕлĕхе яхăн тĕрлĕрен продукци туса кăлармалла. Вăл шутран иртнĕ икĕ уйăх хушшинче 60 пин тенкĕлĕх продукци туса кăларнă. Анчах артелĕн тĕплĕн шутласа тунă план çук. Çавăн пирки артель пĕр тĕслĕ продукци кăна туса кăларать. Туса кăларнă продукци нумай вăхăт хушши сутăнмасăр складра выртать. Халĕ 35 пин тенкĕлĕх ытла сĕтел-пукан сутăнмасăр выртать. Çакă вăл артель валли чĕртавар кÿрсе килессине чăрмантарса тăрать.

Артелĕн текущий счетра укçа-тенкĕ сахал. Сушилка цехĕ вăхăтра вутă кÿрсе килмен пирки ĕçлемесĕр тăрать. Рабочисене февраль уйăхĕшĕн ĕçукçи парса татман.

«Красный мебельщик» артель сĕтел-пукан тата дивансем, этажеркăсем, шкафсем туса пама икĕ организаципе договор тунă пулнă. Çав договорсене «Красный мебельщик» артель пурнăçа кĕртсе пымасть. — Дивансем тума пирĕн пружина тата материалсем çук, — тет правлени председателĕ Пономарев юлташ.

Паллах, сăлтав пружинăсем çуккинче мар, ĕçе организацилеме тăрăшманнинчен килет. Акă февралĕн 14-мĕшĕнче Чебторг декабрь уйăхĕнче тунă договора тепĕр хут пăхса тухса ассортиментсен шутне ÿстерме сĕннĕ. Çак отношенирех Чебторг хăй енчен буфет, комод, шкаф, этажерка, тумтирсем çакмалли вешалкăсем ытларах туса пама ыйтнă пулнă. «Красный мебельщик» артель правленийĕ çакăнпа килĕшмен.

«Красный мебельщик» артелĕн сĕтел-пукансем кăна туса кăлармалла мар, ытти таварсене те йышлăн туса кăларни кирлĕ. Ăна тума артелĕн пур условисем те çителĕклĕ. Пĕтĕм ĕç руководительсем тĕрĕс ертсе пыма пĕлменнинчен килет.

А. Г-в.

„Нева хĕрĕнче“*)

К. ТРЕНЕВ

Вуниккĕмĕш картина

Смольнăй. Пусма, залăн пĕр пайĕ, коридорсем, Ленин кабинечĕ. Пур çĕрте те харпăр тĕллĕн пыракан, кашни минутăра улшăнакан пурнăç. Чаплă ĕçсемпе вак ĕçсен хăватлă юхăмĕсем пĕр-пĕринпе тĕл пулса, кĕрлесе пĕрлешеççĕ. Чÿречесем хыçĕнче кĕрлев, юрлани, марш кĕввисем. Çÿлте, залра съезд ларăвĕ. Шав, саламсемпе протестсем, алă çупнисем илтĕнеççĕ. Хĕçпăшаллă рабочисем, салтаксем, матроссем кĕреççĕ, тухаççĕ.

(Ленин Бурановпа тата красногвардеецсемпе пĕрле иртсе пырать).

ЛЕНИН (калаçăва малалла тăсса). Халех, Буранов юлташ, фронта кайăр, Гатчино патне, хăвăр. Хамăрăн куç, хамăрăн алă кирлĕ.

БУРАНОВ. Итлетĕп. Анчах та, Владимир Ильич, кунта, хулара, заводсенче йĕркене сыхласси пирки сирĕн кăтартусем мĕнле пулаççĕ?

ЛЕНИН (куçĕсене хĕссе). Пĕлместĕп, Буранов юлташ. Пĕлместĕп.

БУРАНОВ. Анчах сирĕн шухăш?

ЛЕНИН (иронипе кулса). Кун пек, пиртен кăна кăтартусем кĕтсе тăнă юрăхсăр, Буранов юлташ. Малтан леренхăвăрăн предложенисене парăр. Ачасем мар. Мĕн тума кирлĕ тесе шутлатăр, пĕтĕмпех Сталин юлташа каласа парăр. Упранах кăтартусем илĕр.

(Буранов каять. Князев иртсе пырать, унпа пĕрле Савватеевна).

САВВАТЕЕВНА. Чим-ха ĕнтĕ, эпĕ сана сумкăри шăт[illegible] çĕлесе ярам.

КНЯЗЕВ. Вăхăт çук, вăхăт çук, аннеçĕм! Керенский кĕтсе йăлăхĕ тата!

САВВАТЕЕВНА. Епле-ха, апла — шăтăкпа çапăçмалла?

КНЯЗЕВ. Аннеçĕм, вăл пустуй япала! Ан аппаланăр!

ЛЕНИН. Пустуй япала мар, юлташăм. Шăтăкне часрах çĕлесе лартăр, аннеçĕм.

(Савватеевна, Князева çурăмĕпе çавăрса, унăн походнăй сумкинчи шăтăка хăвăрт çĕлесе лартать).

ЛЕНИН. Питĕ аван капла!

КНЯЗЕВ (иртсе пыракан красногвардеецсене). Юлташсем, эп халех! Анне пирки минутлăха тытăнса тăратăп. (Ленина, ун çине пăхмасăрах). А эсĕ, юлташ, хăвна валли урăх кирлĕрех ĕç шыра.

ЛЕНИН. Юлташ, çак минутăра ку ĕçрен кирлĕреххи те çук: шăтăк аслăлансан—ун витĕр пĕтĕмпех тухса ÿкет.

(Ленин патне çар комиссарĕ пырса тăрать).

ЛЕНИН. Здравствуйте, юлташ. Ну, сирĕн ĕçсем мĕнле? Пит аван-и?

КОМИССАР. Питĕ аван, Ленин юлташ.

КНЯЗЕВ (тĕлĕнсе хытрĕ). Ленин юлташ... Аннеçĕм! Типтерлĕрех çĕлĕр!

КОМИССАР. Пур чăçсем те пысăк хаваслăхпа выступать тăваççĕ. Волынецсем çеç килĕшмеççĕ. А юнкерсем енчен — хăрушлăх.

ЛЕНИН. Юнкерсем çинчен уйрăм калаçу. Волынецсем мĕншĕн килĕшмеççĕ?

КОМИССАР. Комитетсем ĕçе тăсаççĕ: эпир, чи шанчăклисем пулса тăрса, столицăра революцие сыхлама юлмалла, теççĕ.

ЛЕНИН. Ах, революцие сыхлама...

КОМИССАР. Çапла. Положени пăлханулла тесе.

ЛЕНИН (иронипе). Укĕтлерĕр-и?

КОМИССАР. Итлемеççĕ. Мана кăшт çеç персе вĕлермерĕç.

ЛЕНИН. Кăшт çеç? (Сехет çине пăхать). Вĕсем çур сехетрен выступать тумасан, пуçăрпа ответ тытатăр. Ăнланмалла каларăм-и эпĕ?

КОМИССАР. Ăнланмалла, Ленин юлташ. (Каять).

КНЯЗЕВ (пăлханса). Ленин юлташ, каçарăр! Эп сире пĕрремĕш хут куратăп... Енер çеç телефон тăрăх капитал пирки калаçу пулчĕ... Князев эпĕ.

ЛЕНИН. А, эсир Князев-и? Здравствуйте! Капиталпа майлашрăр-и?

КНЯЗЕВ. Пĕтĕмпех, Ленин юлташ. Ăнсăртран пулчĕ. Халĕ çĕр пирки пĕр ыйту лартасчĕ.

ЛЕНИН. Кĕрĕр, Князев юлташ.

КНЯЗЕВ. Халех. Юлташсене организацилетĕп...

(Поля хăвăрт кĕрет).

ПОЛЯ. Князев, эс мĕншĕн кая юлатăн?.. (Ленина курса). Здравствуйте, Ленин юлташ!

ЛЕНИН. Здравствуйте. (Тинкерсе пăхать). Эпир сирĕнпе тĕл пулнăччĕ-и?

ПОЛЯ. Çапла, Владимир Ильич.

ЛЕНИН. Епле-ха, астăватăп, эсир упăшкăра çухатнăччĕ. Халь ун вырăнне-и?

ПОЛЯ. Çапла, Ленин юлташ. Керенскине хирĕç каятпăр.

ЛЕНИН. Питĕ аван.

КНЯЗЕВ. Ленин юлташ, Семенова юлташăн висĕ ача.

ПОЛЯ. Эпĕ вĕсене валли пĕр эрнелĕх çимелли хăвартăм. Неуштă Керенскипе пĕр эрне тăрмашăпăр!

КНЯЗЕВ. Анчах мĕн те пулин пулсан... вĕсем сансăр кам çумĕнче юлĕçха?

ПОЛЯ. Мансăр, Ленин юлташпа пĕрле юлни вăл, Керенскипе пĕрле юлнинчен авантарах пулать.

ЛЕНИН (кулать). Князев юлташ, кун пирки мĕн калăр?

КНЯЗЕВ. Тĕрĕс, Ленин юлташ.

ЛЕНИН. Çапла... Çапла... (Князевпа Поля çине тинкерсе пăхать).

(Отряд командирĕ пырса тăчĕ).

КОМАНДИР (красногвардеецсене). Юлташсем, продовольстви илĕр те, халех революциллĕ столицăна хÿтлеме кайăр. (Ленина). Ленин юлташ, отрядсене хула хыçĕнче окопсем алтма ямашкăн хатĕрлетĕп.

ЛЕНИН. Окопсем? Пустуй ĕçсемпе аппаланатăр. Кирлĕрех ĕç тупăр, юлташ.

КОМАНДИР. Эпĕ те çаплах шухăшлатăп, Ленин юлташ, окопсем — ытлашши!

ЛЕНИН. Вара?

КОМАНДИР. Керенский, тата çак пĕтĕм резурекци — пустяк. Контрреволюцие таптаса хунă. Ун пирки калаçса тăмалли те çук. Вĕсем пурте хăравçăсем, пĕр залп парсанах тарса саланаççĕ.

ЛЕНИН. Эппин лăпкăнах çĕнтерĕве уявлама пулать?

КОМАНДИР. Абсолютно!

ЛЕНИН. Сирĕн продовольстви мĕн чухлĕ?

КОМАНДИР. Продовольстви çителĕклĕ, тесе шутлатăп.

ЛЕНИН. Шутлатăр? Цифрăсем те пур-и? Ăçта? Мĕн чухлĕ?

КОМАНДИР. Пĕлместĕп.

ЛЕНИН. Абсолютно?

КОМАНДИР. Çапла вара, конъюнктура...

ЛЕНИН (кăшкăрать). Вырăсла калаçăр, чорт вас возьми. Семенова юлташ, акă чи кирлĕ ĕç — государство хуçалăхĕпе ĕçлес пулать. Продовольствие шута илмелле. Фронтра, тен сирĕнсĕрех майлашăпăр, анчах кунта сирĕнсĕр йывăр. Çак çĕлĕк ывăтаканран — каçарăр — пĕтĕм конъюнктурăна илĕр те — çавсене пĕтĕмпе хăвăр чĕлхе çине куçарса йĕркене кÿртĕр.

ПОЛЯ. Ленин юлташ, ара эпĕ вĕт...

ЛЕНИН. Чăн та — эсир çав. Тата çак асаннене пулăшма илĕр, вĕсен шăтăкĕсене çĕлеме. Хăвăрăн ачăрсене салам калăр. Парăр Семенова юлташа мандат. (Командира). Продовольстви ĕçĕсене хĕрарăмсене парăр.

(Командир, Поля тата Князев каяççĕ. Матроссем пырса тăраççĕ).

ЛЕНИН. Матрос юлташсем, тинĕс çинчен столицăпа революцие сыхлас ĕçе сирĕн çине хураççĕ. Самант хăрушă. Мĕн кирлĕ пулать?

МАТРОС. Ленин юлташ, флот халех выступлени тума хушакан приказ кĕтет.

ЛЕНИН. Аван, юлташсем.

(Матроссем каяççĕ. Ленин хăйĕн кабинетне кĕрет).

Ленин кабинетĕнче.

Ленин хутсем çине алă пусать.

ЛЕНИН (секретаре). Штаб начальникне чĕнĕр! Ăнланатăр-и: конъюнктура! (Хаяррăн). Ах, головотяп эс! Çĕлĕк ывăтакан! Болван!

СЕКРЕТАРЬ (хăраса). Владимир Ильич! Мĕншĕн капла?.. Эпĕ...

ЛЕНИН. Ку сире мар. Манилов господасем! Кайран пирвайхи тĕмĕсем ăшнелле! Тата мĕнле хутсем пур?

СЕКРЕТАРЬ. Акă, Сталин юлташ рабочисен контролĕ организацилесси çинчен тунă проект.

(Ленин проекта вулать).

СЕКРЕТАРЬ. Сталин юлташ вуласа тухма ыйтрĕ.

ЛЕНИН. Эп вуласа тухрăм. Пĕлетĕп. (Алă пусса). Халех пурнăçа кÿртмелле. Пурнăçа кÿртнине хăвăр тĕрĕслĕр.

СЕКРЕТАРЬ (тепĕр хут парать) Викжель требованийĕ.

ЛЕНИН. А-а, хаяр-и?

СЕКРЕТАРЬ. Ультимативлă; халех вăл ыйтнине тумасан, пĕтĕм движени чарăнса тăрать.

ЛЕНИН. Пĕтĕм движени? Хĕвел те, уйăх та, çĕр те-и? Анчах мĕншĕн-ха ультиматум айĕнче Иисус Навин алă пусни çук? Тĕрĕс мар!

(Телефон шăнкăртататать).

ЛЕНИН (трубкăна тытать). Çапла, Сталин юлташ, эпĕ. Зиновьевпа Каменева хирĕç татăклă мерăсем йышăнас пулать. Вĕсем хăратнине пролетариат ĕçне сутни тесе пĕлтерес пулать. Пирĕн тактикăн линийĕ партин пур членĕсемшĕн те епле пулсан та обязательнă пулса тăрать. Ответ çырса пама хыттăн ыйтас пулать. Е вĕсем, е парти... Çапла... çапла... Тĕрĕс. Расколпа ним хĕрхенсе тăмасăр кĕрешмелле. Вĕсем мĕн тăвасшăн пулнине пĕлеççĕ, пирĕн пуççене çурасшăн... Ара, ара ĕнтĕ. Анчах вĕсем эпир ăна пĕлнине пĕлмеççĕ. Çапла, çапла, Сталин юлташ, пĕлни сахал, яланах ас тăвас пулать. (Кулăпа). Сталин юлташ, кунта тата хăрушă юнав. Викжель ултиматум янă: халех вăл ыйтнисене тумасан, пĕтĕм движени чарăнса тăрать. Срок иртнĕ. Эп те çапла шухăшлатăп, срок иртнĕ, подлецсене хăвалама вăхăт... Мĕнле? Хăвалама кирлĕ мар? Мĕн тумалла-ха тата? Пĕр сăмах каламалла? Мĕнле? «Арестовать?». Хăйсемех тараççĕ?.. (Кулать). Чăнах-и? Ха-ха-ха? Вĕсен паникине ăнланса илме çук: вĕсем эпир власть илнине хирĕç пулсан, мĕншĕн-ха эпир ăна çухатасран çавтери хăраççĕ?.. (Кулать). Сирĕн контроль организацилесси çинчен тунă проекта пăхса тухрăм. Тÿрлетмелли çук, анчах кăштах хушрăм. Мĕн? Проект айне хам ал пуснине. (Трубкăна хурать. Секретаре). Пурнăçа кÿртнине тĕрĕслерĕр-и?

СЕКРЕТАРЬ. Çапла, эп хам кайса патăм.

ЛЕНИН. Ку вăл тĕрĕслени мар. Халех хăвăр кайса пĕлĕр, пурнăçа кÿртнĕ-и, вара пĕлтерĕр.

(Çар комиссарĕ кĕрет. Ленин ăна хирĕç вырăнтан тăчĕ, ун çине куçĕсемпе тăрăнчĕ).

ЛЕНИН. Ну?

КОМИССАР. Ленин юлташ, Волынский полк Керенскине хирĕç тухса карĕ.

ЛЕНИН. Урăхла епле пултăр-ха? Кунтан мĕн шăрши кĕнине халь ăнлантăр-и? Ку вăл юнкерсенчен хăрупăрах. Ну, сирĕн Валюша хĕрачун юспалени епле иртсе пырать?

КОМИССАР. Çĕрле кризис пулчĕ.

ЛЕНИН. Пит аван. Лайăхрах пăхма хушăр, шăнтас марччĕ. Çанталăк — начар (Комиссара ăсатать).

(Вестовой кĕрет).

ВЕСТОВОЙ. Ленин юлташ, çар штабĕ.

(Штаб членĕсем, тата флот командирĕсем карттăсемпе кĕреççĕ).

ЛЕНИН. Здравствуйте, юлташсем. Пит аван. Кăтартăр-ха, мĕн тăватăр эсир унта

КОМИССАР. Мĕн ку, шанманни-и, Владимир Ильич?

ЛЕНИН. Çук, юлташсем, совет влаçĕ хăйĕн штабĕ мĕнле ĕçленине пĕлесшĕн. (Секретаре). Сталин юлташа чĕнĕр.

Коридорта

Тавлашакан Обольяшев, викжелевец тата ыттисем чупса тухаççĕ.

ОБОЛЬЯШЕВ. Юлташсем, историн вуниккĕмĕш сехечĕ çапрĕ! Пирĕн пурин те юлашки парне парас пулать. Атьăр, правительствăна большевиксене кÿртессине çирĕплетер. Анчах та Ленинсăр.

ВИКЖЕЛЕВЕЦ (секретаре). Эпир Ленина ультиматум патăмăр. Срок пĕтсе пырать. Чугунçулсем çинчи движени чарăнать.

ОБОЛЬЯШЕВ. Мĕншĕн-ха Ленин юлташ ультиматум çине ответ памасть.

ВИКЖЕЛЕВЕЦ. Халех пама ыйтатпăр.

БУРАНОВ. Ленин юлташ ответ пачĕ.

ВИКЖЕЛЕВЕЦ. Мĕнле ответ пачĕ?

БУРАНОВ. Викжелевеца халех арестлемелле.

(Викжелевец хăвăрт çухалать).

ОБОЛЬЯШЕВ (ăна хуса çитсе). Чимĕр-ха, чимĕр-ха, ультиматум çине ун пек ответ пама юраманнине эпир кăтартса парăпăр. Пирĕн енче пур союзсем, тата пур благороднăй союзниксем!

(Кабинетран штаб членĕсем тухаççĕ. Пурте пăлханса кайнă).

КОМАНДУЮЩИЙ (тарне шăлса). Çапла çав, Ленин юлташ тĕрĕс калать. Манăн кунта рабочисем мĕнле вырăн йышăнса тăнине кăтартман. Керенский çулĕ Царское çинелле — ку халь паллă; вăйсене Пулково патĕнче пухас пулать. Паллă. (Флотскине). Ленин юлташ миноносецсене Нева тăрăх Рыбацкое сали патне çити Керенскин флангне илсе çитерме сĕннине пурнăçа кĕртме май пур пулсан...

ФЛОТСКИЙ. Чăнах та, тинĕс науки кун пек маневрсене пĕлмест, çапах та пурнăçа кÿртме май пур пулас.

(Поля мандат тытса красногвардеецсемпе пĕрле тухать, хыççăн асăрхамалла мар йăпшăнса Колька пырать).

ПОЛЯ. Юлташсем! Баржăсене тĕрĕслес пулать, тата... (Колькăна курать). Ах, турăçăм? Эс епле кунта?

КОЛЬКА. Ку ман ĕç.

ПОЛЯ. Кăтартăп эп сана ĕç. Халех кайнă пултăр.

КОЛЬКА. Ленина кăтарт, вара каятăп.

(Зала кĕнĕ çĕрте хускалу. Хумханулă сасăсем: «Ленин! Халех зала Ленин килет! Сăмах калать!» Зала кĕмелли алăк уçăлать).

САСАСЕМ (инçетрен). Юлташсем, Ленин килет!

— Ăçта, ăçта?

— Пÿлĕмрен тухнă ĕнтĕ!

— Çак минутăрах зала кĕрет! Трибуна çине!

ПОЛЯ (Колькăна çĕклет). Ну, пăх ĕнтĕ, палла Ленина!

Пурте кĕтеççĕ. Пурин куçĕсем те параднăй алăк çине тăрăннă. Кунта тата трибуна хыçне красногвардеецсем тăнă. Поля Колькăна хулпуççи çине лартать. Пурте сывламан пек пулаççĕ. Аякра, халăх хыçĕнче, Князев такампа хĕрÿллĕн калаçать).

КНЯЗЕВ (шăп пулса çитнĕ вăхăтра). Çĕр вĕт вăл, Владимир Ильич ăна капитал май парать пулсан...

(Пурте унăн сăмахĕ илтĕннĕ çĕрелле çаврăнаççĕ, вăл кампа калаçнине кураççĕ: пурте тĕлĕнсе ахлатаççĕ: «Ленин». Пурте ун патнелле ыткăнаççĕ).

КОЛЬКА (аллисене тăсать, кăшкăрать). Ленин!.. Здравствуйте... Владимир Ильич Ленин!

(Тăвăллă савăнăç. Ленин хăвăрттăн трибуна çине хăпарать. Аллипе асăрхаттарать. Пурте шăп пулаççĕ).

ЛЕНИН. Юлташсем! Рабочисемпе хресченсен революцийĕ, — вăл кирли çинчен большевиксем яланах каланă,— пулса тăчĕ. (Оваци). Çак вăхăтран Российăра çĕнĕ самана пуçланать... Пирĕн халĕ пролетариллĕ социализмлă государство тума тытăнмалла... Сывă пултăр пĕтĕм тĕнчери социализмлă революци!

(Чаршав).

Л. АГАКОВ куçарнă.

---

*) Паян мартăн 26-мĕшĕнче Чăвашсен Государство Академи театрĕ К. А. Тренев çырнă «На берегу Невы» пьесăна пĕрремĕш хут лартать. Ку пьеса 1917 çулти Февральпе Октябрь хушшинчи историллĕ событисене, уйрăмах большевиксем В. И. Ленинпа И. В. Сталин ертсе пынипе Октябрьти социализмлă революцие епле хатĕрлесе пынине кăтартать. Эпир çав пьесăн 12-мĕш картинине пичетлетпĕр.

Промышленноçшăн куллен тăрăшман çĕрте

СЕНТĔРВĂРРИ. Маленков юлташ хăйĕн докладĕнче парторганизацисен промышленноçа ертсе пырас ĕçри çитменлĕхĕсем çинчен кăтартса пачĕ. Çак çитменлĕхсем Сĕнтĕрвăрри районĕнчи парторганизаци ĕçĕнче те пур. Вăл çакăнтан курăнать: союза пăхăнса тăракан предприятисем (спиртзавод, Маслопром, кирпĕч завочĕ, судоверфь) 1940 çулхи производствăллă плана 76 процент кăна тултарнă. Спиртзавод хăйĕн планне 63 процент пурнăçланă, Винпром — 61 процент тултарнă.

Спиртзаводпа Винпром çителĕксĕр ĕçленин сăлтавĕ—заводсем технологи дисциплинине пăсса ĕçлени, топливăсене, чĕртаварсене перекетлĕ тыткаламанни, ĕçе ятарласа хатĕрленĕ график тăрăх туса пыманни Винпром директорĕ Кальков юлташ производствăпа интересленмест, вăл вăхăта командировкăсенче ирттерет. Производство çурчĕсенче таса мар, сивĕ, рабочисем тумтирпе ĕçленисем час-часах пулкалаççĕ. Кунта чĕртаварсене салатнисем те пулнă. Штат ытлашши ÿссе кайнă. Производствăра 26 çын ĕçлет пулсан, аппаратра 28 çын ĕçлет. Кунта 3 бухгалтер, 2 плановик, çапах та учет па отчетность юлса пыраççĕ. Материалсене, чĕртаварсене тата оборудованисене тĕрĕс шута илни çук.

Спирт заводĕнче ĕç татах та япăхрах тăрать. Кунта тырпулсене, çĕрулмисене çаратнисем пулнă. 1940 çулта 333 тонна çĕрулми, 19 тонна тĕштырă вăрласа çаратса пĕтернĕ. Директор пулса ĕçленĕ Ксенофонтов юлташ çав йĕркесĕрлĕхсене хирĕç кĕрешмен. Вăл план тăрăх килнĕ чĕртаварсене баржа çинчен вăхăтра пушатмасăр простойшăн 300.000 тенкĕ ытла штраф тÿленĕ. Атăл тăрăх юхтарса антарнă вутăсене вăхăтра турттарман пирки, вĕсем шăнса юлнă. Халĕ ĕнтĕ вăл вутта пăртан катса кăларма рабочисене хаклă парса ĕçлеттереççĕ. Çапла вара, 1 кубометр вутă завода илсе пыма 100—120 тенке ларать. Заводра пур транспортсемпе туллин усă курмаççĕ. 27 лашаран 12-шĕ кăна ĕçлеççĕ, автомашинăсем юсавсăр лараççĕ.

Партин пуçламĕш организацийĕ (секретарĕ Соколов) производствăпа интересленмен, çитменлĕхсене вăхăтра пĕтерессишĕн кĕрешмен.

Вырăнти промышленноçăн предприятийĕсем районĕпе илсен иртнĕ çулхи плана 120 процент тултарнă, анчах вĕсем куллен кирлĕ таварсем туса кăларас плана 71 процент кăна тултарнă. Промысла артелĕсенчен «Стройматериал», «Рекорд» артелĕсем питĕ япăх ĕçлеççĕ. «Стройматериал» артелĕ хăйĕн производствăллă планне 40,9 процент кăна тултарнă пулсан, 50 процентне брак туса кăларнă.

Районри предприятисемпе промартельсем СНК СССР тата ЦК ВКП(б) 1941 çулти январĕн 9-мĕшĕнче йышăннă постановленине çителĕксĕр пурнăçласа пыраççĕ. Лавкасенче пĕкĕ, йывăç кĕреçе, кил хушшинче кирлĕ ытти япаласем çук. Çĕнĕ цехсем организацилес тĕлĕшпе промартельсемпе вырăнти промышленноçăн предприятийĕсем нимĕн те тумаççĕ-ха.

Ивановăри кирпĕч завочĕн иртнĕ çулта 187.000 тенкĕ убытка пулнă, вăл кирпĕч начар пулнинчен килнĕ. I, II сортшăн сутас кирпĕче III сорт вырăнне сутнă. Халĕ — заводра сутман кирпĕч миллионшар штука выртать. Январьпе февраль уйăхĕнче 542 кубометр ытла вутă ытлашши çунтарса янă.

Коммунистсен районри пухăвĕнче Судоверфь директорĕ Жилочкин юлташ çакна палăртрĕ: Судоверфь 1940 çулта хăйĕн производствăллă планне 100,7 процент тултарнă, продукци хакне 19 процент йÿнетнĕ. Анчах вĕсен учет ĕçĕ начар. Сăмахран, тимĕрç цехĕнче иртнĕ çулта 22 тонна пăта туса кăларнă, бухгалтеринче 13 тонна кăна шутланать. Жилочкин юлташ политотдел çителĕксĕр ертсе пынине палăртрĕ. Вĕсем, тет вăл, телеграмма кăна парса лараççĕ, вырăна тухса çÿремеççĕ.

Докладчик те, тухса калакансем те спирт заводĕнчи çитменлĕхсем çинчен нумай каларĕç.

Н. ТИТОВ.

Физкультура активĕн республикăри канашлăвĕ

Мартăн 22—23-мĕшсенче физкультура активĕн республикăри канашлăвĕ пулса иртрĕ. Унта спортăн хĕллехи массăллă мероприятийĕсен итогĕсем тата çуллахи сезона хатĕрленесси çинчен физкультурăпа спорт ĕçĕсен Чăваш АССР Совнаркомĕ çумĕнчи комитечĕн председателĕ Прокофьев юлташ доклад туса пачĕ.

Физкультурăн тĕп никĕсĕ ГТО комплексĕ пулса тăрать. Пирĕн республикăри физкультура организацийĕсем спорт ĕçĕнче пысăк çитĕнÿсем тунă. Вĕсем ГТО значкисчĕсене пиншерĕн хатĕрлерĕç. Спорт ĕçĕнче çитĕнÿсемпе пĕрлех çитменлĕхсем те пур. Хăшпĕр районсенче ГТО нормисене парас тĕлĕшпе япăх ĕçлеççĕ.

Спорт ĕçĕсене сарса пырас тĕлĕшпе Кувакино, Пăрачкав, Етĕрне, Сĕнтĕр, Шăхасан районĕсем уйрăмах çителĕксĕр ĕçлеççĕ. Çак районсенче ГТО значкисчĕсем хатĕрлемелли государство планне тултарман.

Кăçалхи çул йĕрлтĕрлĕ ăмăртусем анлăн сарăлса кайнипе паллă пулса тăрать. Пирĕн республикăра профсоюзсен йĕлтĕрлĕ кросне — 11.150 çын хутшăннă. Вĕсенчен ГТО значокĕн 1-мĕш сыпăклă нормисене 5660 çын, БГТО — 477 çын панă. Профсоюзсен кросĕ хыççăн комсомолецсен тата колхозниксен йĕлтĕрлĕ кросĕсем пулса иртрĕç. Комсомолецсен Хĕрлĕ Çар 23 çул тултарнă ятпа пулса иртнĕ кросне 35290 çын хутшăннă, вĕсенчен ГТО значокĕн нормисене 29763 çын панă. Колхозниксен кросне 3875 çын хутшăннă, ГТО значокĕн нормисене 1883 çын панă.

Йĕлтĕр спорчĕ енĕпе республикăра, районсенче, хуласенче тата предприятисенче ăмăртусем туса ирттернĕ. Республикăри йĕлтĕрçĕсен ăмăртăвне 10 район хутшăннă. Çак ăмăртусенче çамрăксем йĕлтĕрпе лайăх çÿреме вĕренсе çитнине кăтартрĕç.

Шупашкарти кооперации техникумĕ çумĕнчи физкультура коллективĕ стройтехникумпа ăмăртса ĕçлет. Ăмăртса ĕçлесе кооптехникумри физкультурниксем пысăк çитĕнÿсем турĕç. Унта физкультура коллективĕн совечĕ план тăрăх ĕçлет. Спортăн уйрăм енĕсемпе секцисем организациленĕ. Çак секцисенчен йĕлтĕр, гимнастика, волейбол секцийĕсем лайăх ĕçлесе пыраççĕ.

Техникумра вĕренекенсем йĕлтĕрлĕ ăмăртусене лайăх хатĕрленсе кĕтсе илчĕç. Комсомолецсен кросне 305 çын хутшăннă. Вĕсем пурте ГТО значокĕн нормисене панă. Кооптехникум хулара чи малти вырăна йышăннă. Хальхи вăхăтра гимнастика ăмăртăвне хĕрсе хатĕрленеççĕ. Унта 26 команда уйăрнă. Вĕсем мартăн 13-мĕшĕнчен пуçласа расписани тăрăх тренировкăсем ирттереççĕ.

Комсомолецсен йĕлтĕрлĕ кросне ытти коллективсем те пысăк çитĕнÿсемпе вĕçленĕ. Кросра лайăх тĕслĕхсем кăтартнăшăн ВЛКСМ Обкомĕпе физкультурăпа спорт ĕçĕсен комитечĕ комсомолăн 80 пуçламĕш организацийĕсене тата уйрăм йĕлтĕрçĕсене 186 çынна грамотăпа наградăланă.

Республикăра йĕлтĕр спорчĕ анлăн сарăлса кайрĕ. Пиншер вĕренекенсемпе учительсем шкула йĕлтĕрпе çÿреççĕ. Охотниксем 966 çын, вăрманта ĕçлекенсенчен 970 çын, сыхăну работникĕсенчен 200 çынна яхăн хăйсен ĕçĕсене йĕлтĕрпе çÿресе пурнăçлаççĕ.

Физкультурăпа спорт ĕçĕсен комитечĕ спорт обществисен хĕллехи ĕçĕсене тĕрĕслесе тухрĕ. Çакăн хыççăн спорт обществисем кăçал хĕллехи сезонра лайăх ĕçленине палăртнă. «Восход» спорт общества уйрăмах лайăх ĕçлет. Вăл восходовецсен пĕтĕм союзри йĕлтĕрлĕ ăмăртăвĕнче 2-мĕш вырăн, республикăра пĕрремĕш вырăн йышăннă. Вĕсем республикăра чи пирвай трамплин турĕç.

Канашлу участникĕсем спорт ĕçĕнчи çитменлĕхсене кăтартса хăварчĕç. Физкультура ĕçĕ уйрăмах колхозсенче начар тăрать. Республикăра 429 колхозра кăна физкультура коллективĕсем пур. Çавăн пекех, колхозри физкультурниксен хисепĕ те сахал. Районсенчи физкультура комитечĕсем кирлĕ пек ĕçлемеççĕ. Сĕнтĕрвăрри районĕнче пурĕ 85 колхоз шутланать, вĕсенчен 15 колхозра çеç физкультура коллективĕсем организациленĕ.

Хальхи вăхăтра гимнастика ăмăртăвне хатĕрленесси анлăн сарăлса пымалла. Анчах хăшпĕр физкультура коллективĕсем ăмăртува начар хатĕрленеççĕ. Хăшпĕр шкулсенче гимнастика урокĕсене йĕркеллĕ ирттермеççĕ. Комсомолăн пуçламĕш организацийĕсем те ку ĕçе кирлĕ пек тытăнман-ха. Канашлу гимнастика ăмăртăвне тата çуллахи спорт сезонне хатĕрленес ĕçе вăйлатма кирлине кăтартса хăварчĕ.

Пирĕн республика физкультурăпа спорт ĕçне сарса пырас тĕлĕшпе Марий республикипе ăмăртса ĕçлет. Физкультура тата комсомол организацийĕсен ăмăртура малти вырăна тухассишĕн кĕрешмелле.

Н. МИТТА.

В. И. Ленин рольне выляма эпĕ мĕнле хатĕрлентĕм

Совет театрĕнче ĕçлекен кашни актер, никама та каламасăр, хăйĕн чунĕнче, этемлĕхĕн аслă генийĕн—Владимир Ильич Ленинăн образне сцена çинче кăтартса пама ĕмĕтленет. Анчах та çак телей пурне те мар тивет. Çавăнпа та ман çине çак пысăк шанчăка хунăшăн эпĕ—телейлĕ.

Манăн Владимир Ильич образне кăтартса парас тĕлĕшпе мĕнле ĕçлени çинчен каласа парас килет.

* * *

1938 çулти апрель уйăхĕ.

Рахмановăн «Беспокойная старость» пьесине лартма хатĕрленес тĕлĕшпе репетици пырать. Унта манăн тĕп роле—Полежаев профессорăн рольне вылямалла. Уççăнах курăнать, рольпа манăн ĕç ăнмасть. Акă репетицисенчен пĕринче режиссер С. С. Мартягин мана çапла калать:

— Эпĕ ăнланатăп, сире питĕ йывăр. Çитменнине çак образа РСФСР халăх артисчĕ Н. К. Черкасов пысăк ăсталăхпа кăтартса панă. Эсир çак образра мĕн те пулин Ленинăнни пек уйрăмлăхсене шыраса пăхсан мĕнле пулĕ-ши? Эпĕ шухăшлатăп, çакă вăл сире пулăшĕ, çак образра, шалтан илсе пăхсан, Владимир Ильич образĕ еверли питĕ нумай.

Темиçе кун иртрĕ—творчествăллă ĕçре чĕрене çунтаракан кунсем.

Акă каллех черетлĕ репетици. Репетици мĕнле пынине сăнаса тăракан юлташсем перерыв вăхăтĕнче ман патне пыраççĕ те калаççĕ:

— Мĕнле, эсĕ В. И. Ленин образĕ тĕлĕшпе ĕçлемешкĕн тытăнса пăхас пулсан... Санăн çак ĕç валли мĕн кирли йăлтах пур.

Ку вĕт питех те паха ĕç! Чăнах та, мĕншĕн-ха ун çинчен шухăшласа пăхас мар!

Çапла ĕнтĕ пирĕн театрта этемлĕх генийĕн, большевиксен коммунистла аслă партине туса хураканăн—Владимир Ильич Ленинăн образне кăтартса парас шухăш çуралса тухрĕ. Эпĕ В. И. Ленин образĕ тĕлĕшпе ĕçлеме тытăнма ĕмĕтленни çинчен дирекципе художествăллă руководителе каласа парсан, манăн ĕмĕт çине шанмасăр пăхрĕç, анчах ырларĕç: «ĕçлеме тытăнăр, унтан эпир курăпăр», терĕç. Çапла шанмасăр пăхни мана нимĕн чухлĕ те иментермерĕ, мĕншĕн тесен, ун чухне çакă вăл эпĕ питех те хăюллă ĕмĕт тытнă пек курăннă. Эпĕ питех те лайăх ăнланнă. Пĕтĕм вăйпа çине тăрса ĕçлесен кăна, манăн çак çавтери ответлă ĕçе пурнăçа кĕртме право пуррине кăтартса пама май пулнă. Вăхăта çухатса тăмасăр, çулла, Улатăрта гастрольре пулнă вăхăтра, Улатăр районĕнчи библиотекăна карăм: библиотекăра Владимир Ильич çинчен мĕнле биографиллĕ материалсем пур, çавсене пĕтĕмĕшпех мана пухса пама ыйтрăм. Çак вăхăтран пуçласа, эпĕ пĕтĕм вăя хурсах В. И. Ленинăн пурнăçĕпе ĕçĕсене сăнаса вĕренме тытăнтăм.

Отпуск вăхăтĕнче, Мускавра тата Ленинградра, Владимир Ильичăн нумай портречĕсене, ун çинчен çырнă çакăн пек кĕнекесене туянтăм: Керженцев—«Ленин пурнăçĕ», Крупская — «Ленин çинчен аса илнисем», Ульянова-Елизарова—«В. И. Ленин», Ярославский—«В. И. Ленин биографийĕ», И. Сталин—«Ленин çинчен», Ленин хăйĕн тăванĕсем патне янă çырусем т. ыт. те.

Çак мĕнпур материалсемпе хĕçпăшалланса, эпĕ Шупашкара таврăнтăм,

Ленин образĕ тĕлĕшпе тачă ĕçлеме тытăнтăм. 1939 çул пĕтĕмĕшпе пекех çак пĕтĕм материала сăнаса вĕренес ĕçе карĕ. 1939 çул вĕçĕ тĕлĕнче эпĕ парти историне, В. И. Ленинăн произведенийĕсене вĕренме тытăнтăм.

Килсе çитрĕ 1940 çул.

Эпĕ В. И. Ленин образĕ тĕлĕшпе ĕçленине лайăх пĕлсе тăнă пулсан та, В. И. Ленин образне кăтартса паракан пьесăна 1940 çулти репертуар планне кĕртмерĕç. Эпĕ иккĕленме пуçларăм: тен эпĕ кăлăхах ĕçлетĕп пулĕ, мана çак ĕçе сцена çинче пурнăçа кĕртме май памĕç-и тен? Анчах маншăн телей çитрĕ. 1940 çулта театр руководствине çĕнĕ çынсем килчĕç, общественность çине тăнипе репертуара К. Треневăн «На берегу Невы» пьесине кĕртрĕç. Вĕçĕ-хĕррисĕр телей! Анчах та... халĕ ĕнтĕ хамăн мĕнле текст тăрăх ĕçлемеллине пĕлтĕм пулсан та, эпĕ çапах та темĕскер çителĕксĕр пулнине туйса тăраттăм.

Çак иккĕленÿсене Мускава творчествăллă командировкăна кайни татса пачĕ. Мускавра эпĕ В. И. Ленин музейĕнче пултăм, В. И. Ленинăн личнăй секретарĕ пулнă, халĕ В. И. Ленин музейĕн научнăй сотрудникĕ пулса ĕçлекен Фотиева юлташпа тĕл пулса калаçрăм. Вăл мана Владимир Ильич çинчен питех те интереслĕ япаласем нумай каласа пачĕ. РСФСР тава тивĕçлĕ артисчĕпе М. М. Штраухпа калаçрăм, вăл мана ĕçе мĕнрен пуçăнмаллине каласа пачĕ. Пухăннă мĕнпур теориллĕ материала конкретизацилесе, вăл çакăн пек вывод патне пырса тухнă, образ тĕлĕшпе ĕçленĕ чух пуринчен ытларах виçĕ уйрăмлăха асра тытмалла.

Пĕрремĕш уйрăмлăх: массăсене ĕненсе, шанса тăни.

Иккĕмĕш уйрăмлăх: боец-революционерăн обществăллă темпераменчĕ.

Виççĕмĕш уйрăмлăх: скромность, юмор, простота.

Эпĕ хамăн пĕтĕм ĕçе çак виçĕ уйрăмлăха пăхăнтарса туса пытăм.

Кунсăр пуçне, эпĕ Вахтангов ячĕпе тăракан театрăн музейĕнче пултăм. Çак музейре Владимир Ильичăн образĕ тĕлĕшпе СССР халăх артисчĕ Б. Щукин мĕнле ĕçленине кăтартса паракан мĕнпур материалсем сыхланса тăраççĕ. Çакăн пек творчествăллă багажпа ĕнтĕ ĕçе тытăнма та хăрушă мар. Мускавран таврăннă хыççăн январĕн 16-мĕшĕнче, эпĕ хамăн ĕмĕте пурнăçа кĕртме тытăнтăм. Малашне ĕнтĕ умра чи йывăр ĕç тăрать: пухăннă мĕнпур теориллĕ материалпа практикăра усă курмалла.

Акă ĕнтĕ, кунта манран тивĕçлипех çапла ыйтма: «Каласа парăр-ха, роле хатĕрлес тĕлĕшпе мĕнле ĕçлетĕр эсир?» теме пултараççĕ. Намăс пулсан та, манăн çакăн пек ответ пама тивет: «Пĕлместĕп». Çакă вăл малтан пăхма тĕлĕнмеллерех пек туйăнма пултарать, анчах та вăл çавăн пекех ĕнтĕ. Роле хатĕрленĕ вăхăтра чĕре мĕн туйса ирттернине, мĕн шухăшланине асра тытса юлма питĕ йывăр, май та çук.

Пĕр çакна çеç калама пултаратăп: Владимир Ильич образне кăтартса пама хатĕрленнĕ чухне нихăçанхинчен те хаваслăн, хастарлăн ĕçлерĕм.

Паллах ĕнтĕ, йăнăшсем, иккĕленÿсем те пулнă, анчах вĕсем сисĕнкĕсĕрех сирĕлсе пычĕç, мĕншĕн тесен вĕсем çинчен мана юлташсем çийĕнчех каласа, асăрхаттарса пычĕç. Çавăншăн вĕсене—пысăк тав.

Зрительсемпе тĕл пулас куна пысăк хумханупа кĕтетĕп. Эпĕ питех те лайăх ăнланатăп, ĕçе пĕтĕмĕшпех туса çитермен-ха.

Паллах ĕнтĕ, Владимир Ильич образне сцена çинче кăтартса пама мĕн кирлине çакăн пек кĕске срокра пĕтĕмĕшпех вĕренсе алла илме май та çук. Малашне татах та нумай-нумай ĕçлемелле-ха.

Зритель спектакльрен кайнă чухне хăйĕн чĕринче революцин аслă çулпуçĕн образне илсе тухас пулсан, ун чухне эпĕ, хам виçĕ çул хушши ĕçлени харама кайманшăн, телейлĕ пулăп.

Б. ПРАУДИН.

Чăваш АССР тава тивĕçлĕ артисчĕ.

Садоводсен курсĕ

СĔНТĔР. Çак кунсенче районра колхозсенчи садоводсен 15 кунлăх курсĕ уçăлчĕ. Унта пурĕ 22 садовод вĕренеççĕ.

С. НАЛИМОВ.

Венгрире 1848 ҫулта пулнӑ революцин ҫар ялавӗсене Венгрине таврӑса панӑ

БУДАПЕШТ, мартӑн 24-мӗш. (ТАСС). Совет правительстви Венгрине панӑ ялавсене—Венгри ҫарӗн ялавӗсене паян ирхине Будапешта илсе ҫитернӗ. Ҫав ялавсене венгерсем 1848—1849 ҫулсенче нацилле ирӗклӗхшӗн пуҫланӑ движенине путарса лартнӑ чухне Пӗррремӗш Николай патша войскисем туртса илнӗ пулнӑ. Поезд Хӗвелтухӑҫ вокзалне пырса ҫитнӗ вӑхӑт тӗлне вокзал площадьне туллиех халӑх пухӑннӑ. Хӗвелтухӑҫ вокзалӗнчен ҫар музейне кайнӑ чухне ҫул ҫинче нумай халӑх пухӑннӑ. Ялавсене ҫар музейӗнче вырнаҫтарса тӑратаҫҫӗ.

Енер чикӗри Лавочна станцинче ялавсене пани ҫинчен хаҫатсем тӗплӗ отчетсем пичетлесе кӑларнӑ. Совет правительстви, тесе ҫыраҫҫӗ хаҫатсем, ялавсене Венгрине таврӑса пама йышӑнни—ырӑ кӑмӑллӑ ӗҫ пулса тӑрать.

Правительство хаҫачӗ «Мадьярорсаг» хаҫат хӑйӗн умстатьинче ҫапла ҫырать: «Венгри патӗнчен хӗвелтухӑҫ енче вырнаҫса тӑракан держава венгерсем ирӗклӗхшӗн пуҫланӑ кӗрешӳ ялавӗсене таврӑса пама йышӑнчӗ. Вырӑс халӑхӗн ячӗпе вырӑс правительстви Венгри халӑхӗн нацилле трагедине чыс тӑвать. Ялавсене таврӑса пани савӑнӑҫлӑ историллӗ событи пулса тӑрать, вӑл венгерсене ирӗклӗхшӗн пыракан кӗрешӳ мӗнле вырӑн йышӑнса тӑни ҫинчен аса илтерет».

Англири хаҫатсем Германипе Англи хушшинчи сывлӑшри вӑрҫӑ ҫинчен

ЛОНДОН, мартӑн 24-мӗш. (ТАСС). «Санди Таймс» хаҫатӑн авиаци обозревателӗ Германи авиацийӗн стратегийӗ пирки ҫапла ҫырать: Германия Англине хирӗҫ суркунне пуҫлӗ тесе тахҫантанпах кӗтекен наступлени икӗ уйрӑм формӑпа сарӑлса пырать, анчах вӗсем пӗр-пӗринпе тачӑ ҫыхӑнса тӑраҫҫӗ. Сывлӑшри вӑрҫӑн пӗррремӗш форми — Атлантика океанӗшӗн пыракан ҫапӑҫу, иккӗмӗш форми—портсемшӗн пыракан ҫапӑҫу пулса тӑрать. Кунта икӗ ҫӗрте те авиаципе мӗн май килнӗ таранах усӑ кураҫҫӗ. Хальхи вӑхӑтра Германи стратегийӗ—тӳррӗмех тапӑнса кӗрсе оккупаци тӑвасси мар, хӗвеланӑҫ енче блокада тӑвасси пулса тӑрать. Ҫак вӑхӑтрах Англи бомбардировщикӗсен операцийӗсем ытларах та ытларах вӑйланса, ҫӗнӗ районсем ҫине сарӑлса пыраҫҫӗ. Англин «Стирлинг», «Галифакс» тата «Манчестер» йышши ҫӗнӗ бомбардировщикӗсем Германири кирек мӗнле самолетран та нумайрах бомбӑсем ҫӗклесе хӑпараҫҫӗ. Англин чи ҫӗнӗ самолечӗсем 4 тоннӑна ҫити бомбӑсем йӑтса хӑпарма пултараҫҫӗ.

Германин тӗп планӗ акӑ мӗнре: ҫӗршыва оккупацилес шутпа кӗтмен ҫӗртен килсе тапӑниччен малтан Англине йӑлтах халран ярса ҫитерес тесе, Германия унӑн хӑватне чакарма тӑрӑшать.

Германия, тет обозреватель, Атлантика океанӗн бассейнне разведка тӑвакан самолетсем нумай ярать. Ҫав самолетсем Англин суту-илӳ тумалли суднисен караванӗсем хӑҫан тата ӑҫта чарӑнса тӑрассине палӑртма тӑрӑшаҫҫӗ. Ҫакна май ӗнтӗ ҫӗрлехи вӑхӑтра Германи авиацийӗ ҫав каравансем пырса ҫитме пултаракан портсем ҫине пырса тапӑнаҫҫӗ. Ҫакна ӑна Гулль, Глазго, Ливерпуль, Суэнси, Кардифф, Бристоль, Плимут, Саутгемптон тата Лондон ҫине пырса тапӑннисем кӑтартса параҫҫӗ. Ҫак операцисене портсенчи грузсене пӗтерсе тӑкас шутпа кӑна мар, тата ҫав портсене юрӑхсӑра кӑларас шутпа тӑваҫҫӗ. Ҫавӑнпа та суту-илӳ суднисене ҫӳретес ӗҫ министрӗ Кросс: Англине хӑвӑрт ҫӳрекен пысӑк мар суднӑсем нумай кирлӗ, тесе калани пысӑк вырӑн йышӑнса тӑрать. Пӗрмаях киле-киле тапӑннӑ вӑхӑтра ҫавӑн пек пысӑк суднӑсем пӗрремӗш вырӑн йышӑнса тӑма пултараҫҫӗ, мӗншӗн тесен вӗсем тавар кӗрсе пушатма пултаракан пысӑк мар гаваньсем вуншарӑн шутланаҫҫӗ.

Атлантика океанӗшӗн пыракан ҫапӑҫу, ҫыранран нумай милясем инҫетре сарӑлса пыракан ҫапӑҫу, татах та пысӑкрах вырӑн йышӑнса тӑрать. Германин инҫете вӗҫекен бомбардировщикӗсем подводнӑй лодкӑсен куҫӗсем пулса тӑраҫҫӗ. Ҫакӑнпа пӗрлех, май килнӗ чухне, ҫав самолетсем бомбӑсемпе усӑ кураҫҫӗ. Ҫавӑн пек самолетсене хирӗҫ Англин тинӗс-ҫар флочӗпе авиацийӗ кӗрешеҫҫӗ, вӗсем пӗр-пӗринпе тачӑ ҫыхӑнса ӗҫлеҫҫӗ.

«Обсервер» хаҫатӑн авиаци обозревателӗ ҫапла ҫырать: ҫутӑ каҫсенче истребительсем бомбардировщиксене хирӗҫ ӑнӑҫлӑн кӗрешеҫҫӗ, анчах та ҫакӑн ҫине час-часах ытлашши пысӑк шанчӑк хураҫҫӗ. Кирек мӗнле пулсан та, тӗттӗм каҫсенче истребительсем бомбардировщиксене хирӗҫ кӗрешме пултараймаҫҫӗ пулас. Ҫапла ӗнтӗ ҫӗрле пырса тапӑнакан самолетсене хирӗҫ кӗрешес ӗҫре летчиксен куҫӗсем кирек мӗнле изобретенирен те лайӑхрах средство пулса тӑраҫҫӗ. Ҫакӑнтан ӗнтӗ акӑ мӗнле вывод тума пулать: противникӑн ҫӗрлехи бомбардировщикӗсене пысӑк ҫухатусем кӳмелли майсем куранмаҫҫӗ-ха. Германи бомбардировщикӗсем малашне те ҫӗрлехи вӑхӑтра бомбӑсем килсе пӑрахӗҫ, ҫавӑн пекех Англи бомбардировщикӗсем те кая-кая тапӑнӗҫ, ҫак бомбардировщиксене нихӑш енӗ те кирлӗ пек чӑрмантарса тӑраймӗҫ.

Францири лару-тӑру

ВИШИ, мартӑн 22-мӗш. (ТАСС). «Тан» хаҫат юлашки кунсенчи Париж сӑн-сӑпачӗ ҫинчен ҫапла каласа парать: «Кӑнтӑрла виҫӗ сехет. Опера урамӗ пуш-пушах. Вӑрӑм та анлӑ урамра темиҫе ҫын кӑна иртсе пырать. Иртнипе хальхи хушшинчи уйрӑмлӑх тӗлӗнмелле пысӑк. Ҫакӑ вӑл ҫанталӑк лайӑх тӑнӑ чух пушшех те сисӗнет: халиччен уяр ҫанталӑкра центральнӑй урамсем ир пуҫласа сӗм ҫӗрлеччченех халӑхпа тата автомобильсемпе хӗвӗшетчӗҫ. Халӗ темӗн пысӑккӗш хулари халӑх вилсе пӗтнӗ пек туйӑнать. Ҫӗр айӗнче кӑна пурнӑҫ таппи кӑштах сисӗнет: Парижри миллионлӑ халӑх метропа кӑна ҫӳреме пултарать, урӑх йышши транспорт ҫук.

ВИШИ, мартӑн 23-мӗш. (ТАСС). Мартӑн 21-мӗшӗнче Клермон-Ферранри ҫар трибуналӗ 7 коммуниста, листовкӑсем сарнӑшӑн айӑпласа, 3 уйӑхран пуҫласа 3 ҫула ҫити тӗрмере хупса усрамалла, штраф тӳлеттермелле тата 5—10 ҫуллӑха граждӑн прависӗр хӑвармалла тунӑ.

ВИШИ, мартӑн 23-мӗш. (ТАСС). Франци правительствин вӑрҫӑра тыткӑна лекнӗ ҫынсем тӗлӗшпе ӗҫлекен уполномоченнӑйӗ Скапини «Пти паризьен» хаҫатӑн сотрудникне ҫапла пӗлтернӗ: перемири тунӑранпа иртнӗ вӑхӑт хушшинче 70 пин француза — вӑрҫӑра тыткӑна лекнӗ французсене ирӗке кӑларнӑ (вӑл шутран: 30 пин ҫынни — Швейцарире интернировать тунисем, 29 пин ҫынни — чирлисемпе аманнисем, 11 пин ҫынни — санитарсем). Скапини каланӑ тӑрӑх, тыткӑна лекнӗ французсене массӑллӑ йӗркепе ирӗке кӑларассине кӗтмелли те ҫук. Перемири условийӗсен 20-мӗш статьи тӑрӑх, вӑрҫӑра тыткӑна лекнӗ французсем мир тӑвиччен йӑлтах Германи тыткӑнӗнче пулаҫҫӗ, ҫак статьяна вӑрҫӑ пӗтмесӗр те улӑштармаҫҫӗ.

Германи влаҫӗсемпе калаҫса татӑлнӑ тӑрӑх 7 пин хресчен, 10 пин чернорабочи тата 10—15 пин салтак — тӑватшар е пилӗкшер ачаллӑ ҫынсем—Францине таврӑнаҫҫӗ.

ВИШИ, мартӑн 23-мӗш. (ТАСС). Вишири правительство йышӑннӑ тӑрӑх, Францире «граждӑнла ялхуҫалӑх повинноҫӗ» туса хунӑ. Ӗҫсӗррисене пурне те тата хӑйсен специальноҫӗпе мар ӗҫлекен ҫынсене, ҫавӑн пекех вӗренекенсене, 17 ҫултан пуҫласа 21 ҫула ҫитнисене, ялхуҫалӑх ӗҫӗсене ярма ирӗксӗрлесех мобилизацилеҫҫӗ. Хӑҫан та пулин ялхуҫалӑхӗнче ӗҫленӗ ҫынсем пурте яла таврӑнма тивӗҫлӗ.

Ленинградри Горький ячӗпе тӑракан «Печатный Двор» типографинче В. И. Ленин сочиненийӗсен тӑваттӑмӗш изданийӗн пӗррремӗш томне пичетлеме пуҫланӑ. **Ӳкерчӗк ҫинче:** стахановка комсомолка Р. Куликова пӗрремӗш томӑн переплетне хатӗрлет.

Г. Чертов фото-ӳкерчӗкӗ. (ТАСС).

▲ ▲ ▲

Сталинла лауреатсен кӗнекисем ачасем валли

ВЛКСМ Центральный Комитечӗн ачапӑча литературин издательстви писательсемпе поэтсен—сталинла премисен лауреачӗсен чылай произведенийӗсене пичетлесе кӑларать.

Ҫывӑх вӑхӑтрах С. Михалков ҫырнӑ ҫӗнӗ сӑвӑсен кӗнекисем—«Цирк», «Моя улица», «Первое мая» тата поэтӑн суйласа илнӗ сӑввисен сборникӗ пичетленсе тухаҫҫӗ; ҫак сборникех, «Шкул серийӗнче», ятарласах шкулсенчи библиотекӑсем валли пичетленсе тухать. П. Павленко ҫар пурнӑҫӗ ҫинчен ҫырнӑ калавсен сборникӗ «В дальней разведке», Г. Леонидзе ҫырнӑ «Детство вождя» поэма (грузин чӗлхинчен Н. Тихонов куҫарнӑ), «Вырӑс халӑх халлапӗсен» иккӗмӗш томӗ (ӑна ачасем валли А. Толстой хатӗрлет) пичетленсе тухаҫҫӗ.

С. Сергеев-Ценский историллӗ повесть—«Синопский бой» кӗнеке ҫырать, ӑна Детиздат пичетлесе кӑларать.

Совет ученӑйӗсен—сталинла преми лауреачӗсен пысӑк ӗҫӗсем ҫинчен каласа паракан калавсен сборникне пичете пама хатӗрлеҫҫӗ. Детиздат кӑларакан биографиллӗ серире Социализмлӑ Ӗҫ Геройӗсем—Ф. В. Токарев тата Б. Г. Шпитальный ҫинчен ҫырнӑ калавсене пичете пама хатӗрленеҫҫӗ. Социализмлӑ Ӗҫ Геройӗ сталинла лауреат А. С. Яковлев хӑйӗн творчествӑллӑ ҫулйӗрӗ ҫинчен ачасем валли кӗнеке ҫырса пӗтерет.

Шахматистсен матч-турнирӗ

ЛЕНИНГРАД, мартӑн 24-мӗш. (ТАСС). Иккӗмӗш турта турнирсенчи «чи ватӑ» боецсем Ботвинникпе Лилиенталь выляна. Ҫакӑ вӑл—вӗсен ҫиччӗмӗш тӗл пулӑвӗ. Пӗтӗм Союзри 12-мӗш чемпионатра Лилиенталь шуррисемпе выляса, Ботвиннике ҫӗнтернӗ. Ку расра Ленинград гроссмейстерне реванш илме май килнӗ. Вӑйӑ пуҫламӗшӗнчех унӑн ӗҫсем кӑшт лайӑхрах пулнӑ. Хӑйӗн атакисене майӗпен вӑйлатса пырса, Ботвинник хура фигурӑсен королӗн позицине хирӗҫ вӑйлӑ атака сарса янӑ. 27-мӗш ходра Лилиенталӗн парӑнма тивнӗ.

Смысловпа Керес партийӗ питех те хӗрӳллӗн сарӑлса кайнӑ. Пуҫаруллӑх нумай вӑхӑт хушши Мускав мастерӗ енче пулнӑ. Анчах та, атакӑсем хыҫҫӑн кайса, шуррисем хӑйсен пешкисен позицине вӑйсӑрлатнӑ. Керес питех те ӑста выляна. Фигурӑсене улӑштарса илнӗ хыҫӑн пуҫаруллӑх хурисем енне куҫнӑ. Выляса пӗтереймен ҫак партире Кересӑн выляса илме пысӑк шанчӑк пур.

Бондаревскипе Болеславский выляман. Ыран халиччен выляса пӗтереймен партисене выляса пӗтереҫҫӗ. Виҫҫӗмӗш тур—мартӑн 26-мӗшӗнче.

Тава тивӗҫлӗ учительница

Кӑҫалхипе 39 ҫул ӗҫлет Вера Тимофеевна учитель ӗҫӗнче.

Хӑй вӗрентме тытӑннӑранпа вӑл пайтах ҫынсене вӗрентсе кӑларса, пурнӑҫ ҫулӗ ҫине тӑма пулӑшнӑ. Унӑн вӗренекенӗсем нумайӗшӗ хальхи вӑхӑтра учительсем, Хӗрлӗ Ҫар командирӗсем, инженерсем, техниксем, агрономсем, врачсем, летчиксем тата ытти специалистсем пулса ӗҫлеҫҫӗ. Ҫавӑн пекех аслӑ шкулсенче тата техникумсенче вӗренекенсем те нумай.

Вера Тимофеевна ӗҫлекен Янгильдинӑри туллимар вӑтам шкул 1931 ҫултанпа вӗрентӳпе воспитани ӗҫӗпе малти ретре пырать. Вӑл шкул ӗҫне лайӑхлатса пырас тӗлӗшпе учительсен коллективӗпе, профсоюз организацийӗпе таччӑн ҫыхӑнса ӗҫлет. Учительсем пӗр шухӑшлӑ пулса ӗҫлесе ҫитменлӗхсене ҫийӗнчех пӗтерсе пыраҫҫӗ.

Вера Тимофеевна ҫамрӑк учительсене хӑйӗн опычӗпе паллаштарать.

Шкулта тӗрлӗ кружоксен ӗҫне те лайӑх организациленӗ. Уйрӑмӑнах литература, драма, оборонӑпа физкультура, ялхуҫалӑх, хор кружокӗсем йӗрреллӗ ӗҫлесе пыраҫҫӗ. Вӗренекенсем кружоксен занятийӗсене пӗртте сиксе ӗрмесӗр ҫӳресе, хӑйсен пӗлӳне ҫирӗплетессишӗн тӑрӑшаҫҫӗ. Кашни класрах социализмлӑ ӑмӑрту договорӗсене тӗрӗслесе, вӗренекенсен отметкисене ятарласа тунӑ диаграмма ҫине ҫырса пыраҫҫӗ. Шкулта вӗренӳ пахалӑхӗ ӳссех пырать.

Вӗренӳ ҫулӗн 1-мӗш ҫурҫулӗнче Вера Тимофеевна вӗрентнӗ 4-мӗш класра 3 отличник, 14 ударник пулнӑ. Вӗренӳре ӗлкӗрсе пыманнисем ҫук. Ҫаксем ӗнтӗ учительница хӑйӗн ӗҫне чӗререн юратса тунине пӗлтереҫҫӗ.

Ҫакӑн пек ӗҫсемшӗн Вера Тимофеевна нумай хут премисем илнӗ. 1939 ҫулта Чӑваш АССР Наркомпросӗ ӑна учитель-отличник ятне панӑ. 1940 ҫулта Чӑваш АССР Верховный Совечӗн Президиумӗ кӑларнӑ Указ тӑрӑх ЧАССР шкулӗн тава тивӗҫлӗ учителӗн званине панӑ. Унӑн ӗҫне ҫакӑн пек хакланӑ хыҫҫӑн, Вера Тимофеевнӑн ӗҫри хастарлӑхӗ татах та ҫӗкленчӗ.

Вӑл, шкулта ӗҫленӗ вӑхӑтра, общественӑллӑ ӗҫе те активлӑ хутшӑнать. Вера Тимофеевна юлташа иртнӗ суйлавра Янгильдино ял Совечӗн депутатне суйларӗҫ. Вӑл агитколлективра тӑрса, агитаци ӗҫне активлӑ туса пырать. Колхозниксене тӗнчери лару-тӑру ҫинчен, партипе правительство решенийӗсем ҫинчен ӑнлантарса парать. Вера Тимофеевна колхозниксемпе таччӑн ҫыхӑнса ӗҫлет. Ҫавӑнпа та ӑна колхозниксем юратаҫҫӗ.

— Ҫак телейлӗ ҫӗршывра пӗтӗм хастарлӑха, пӗтӗм вӑя хурса ӗҫлес, вӗрентес тата вӗренес килет, — тет Вера Тимофеевна Томасова юлташ.

О. ЯРУСОВ.

Ишлей р.

Ҫуркуннехи охота срокӗсем

Чӑваш АССР Совнаркомӗ 1941 ҫулти мартӑн 21-мӗшӗнче ҫуркуннехи охота срокӗсем ҫинчен постановлени йышӑннӑ.

Ку постановлени тӑрӑх, Чӑваш АССР территоринче 1941 ҫулти ҫуркуннехи охота срокӗсене ҫакӑн пек тунӑ:

Кӑвакал аҫисене апрелӗн 20-мӗшӗнчен пуҫласа майӑн 11-мӗшӗччен, приписной охота хуҫалӑхӗсенче апрелӗн 20-мӗшӗнчен пуҫласа майӑн 17-мӗшӗччен тытма юрать;

Вальдшнеп аҫисене тягӑра апрелӗн 20-мӗшӗнчен пуҫласа майӑн 11-мӗшӗччен тытма юрать;

Асан аҫисене токра апрелӗн 25-мӗшӗнчен пуҫласа майӑн 5-мӗшӗччен тытма юрать.

Ҫак вырӑнсенче вӑхӑтлӑх заказниксем тунӑ: Шупашкар районӗнче (Атӑл хӗрӗнче)—Сюктерка, Коптарка тата Маслов утравӗсем ҫинче; Улатӑр районӗнче—Хура кӳлӗ; Етӗрне районӗнче—пӗчӗк тата пысӑк затонсем; Ҫӗмӗрле районӗнче—кивӗ Сӑрӑ, Росовская завод тата Кӑмаша юханшывӗ. Ку вырӑнсенче, тепре ирӗк париччен, кӑвакалсене, шыв ҫинче пурнакан ытти кайӑксене те тытма юрамасть.

В. И. Чапаев ҫинчен ҫӗнӗ документсем тупнӑ

Чӑваш республикинчи краеведени музейӗнче В. И. Чапаев ҫинчен кӑтартакан пӳлӗм организациленӗ. Ҫак пӳлӗме организацилени иккӗмӗш ҫул ҫине кайрӗ ӗнтӗ. Музейре пирӗн земляк граждӑн вӑрҫин геройӗ Василий Иванович Чапаев ҫинчен нумай документсем тата материалсем пухнӑ. Вӗсем геройӑн ача чухнехи ҫулӗсене, унӑн пурнӑҫӗпе паттӑрла ӗҫӗсене кӑтартса параҫҫӗ.

В. И. Чапаев ҫинчен кӑтартакан пӳлӗм пӗрмаях ҫӗнӗ материалсемпе пуянланса пырать. Мускав, Куйбышев, Пугачев хулисенчен 25-мӗш чапаевски дивизин боевой эпизочӗсене кӑтартакан ҫӗнӗ документсем, фото-ӳкерчӗксем килеҫҫӗ.

Ҫак кунсенче, Мускаври революци музейӗнче, Николаевск (халь Пугачев) хулинче В. И. Чапаев контрреволюцие хирӗҫ мӗнле кӗрешни ҫинчен кӑтартса паракан документ илнӗ. Ку документ—Чапаев Николаевск хулин коменданчӗ пулнӑ чухне алӑ пусса кӑларнӑ обязательнӑй постановлени. Ҫак постановлени пирӗн земляк Чапаев контрреволюцие хирӗҫ паттӑрӑн кӗрешнине тӗплӗн кӑтартса парать.

Ҫитес кунсенче ҫак документа масса хушшинче кӑтартма тӑратаҫҫӗ.

В. В.

Ҫамрӑк музыкантӑн ҫитӗнӗвӗ

Мартӑн 3-мӗшпе 20-мӗш хушшинче Мускавра духовой инструментсемпе выляканcен Пӗтӗм Союзри 1-мӗш конкурсӗ пулса иртнӗ.

Ҫак конкурса Чӑваш республикинчен ҫамрӑк музыкант К. П. Волков кайнӑ. Вӑл 1939 ҫулта ҫеҫ Мускаври Консерваторинчен вӗренсе тухнӑскер, халь Чӑвашсен Государство Филармонинче кларнет ҫинче вылять.

Пӗтӗм Союзри конкурсра К. П. Волков Моцарт «Концерчӗн» 2-мӗшпе 3-мӗш пайӗсене, Дебюсси «Рапсодине» тата Римский-Корсаковӑн «Полет шмеля» текен произведенине выляса кӑтартнӑ. Ҫак пур произведенисене те пысӑк мастерлӑхпа, пит ӑста выляма пултарнӑшӑн конкурс жюрийӗ ӑна 1-мӗш степеньлӗ диплом панӑ.

Ку — чӑвашсен ҫамрӑк музыканчӗн пысӑк ҫитӗнӗвӗ пулса тӑрать. Конкурсра пурӗ 200 музыкант ытла пулнӑ, вӗсенчен 33 ҫын ҫеҫ 1-мӗш степеньлӗ диплом илнӗ.

Премисем панӑ

Канаш районӗнче ҫыхӑну енӗпе ӗҫлекенсем хушшинче ӗҫӗн пахa тӗслӗхӗсене кӑтартакан хӗрарӑмсем нумай. Вӗсем хӑйсен ӗҫне тӑрӑшса, юратса тӑваҫҫӗ.

Ҫак кунсенче районри ҫыхӑну конторин начальникӗ вӑл хӗрарӑмсене укҫан парса премилемелле тунӑ. Пурӗ 8 хӗрарӑма премиленӗ.

Вӗсем хушшинче: телеграфистка Е. Васильева, телефонисткӑсем — А. Баданова, А. Беляева, Огурцова, контролер В. Сретенская, трансляци техникӗ М. Тодьянова, почтальонсем—В. Андреева тата Ситулина.

И. ЕФРЕМОВ.

Выигрышсем тӳлени

Канаш хулинчи перекет касси иртнӗ ҫулта тата кӑҫал та тӗрлӗ заемсен тиражӗсем тӑрӑх нумай выигрышсем тӳленӗ. Ҫапла 1940 ҫулта пурӗ 180 пин тенкӗ, кӑҫал икӗ уйӑх хушшинче 45 пин тенкӗ тӳленӗ. Кунсӑр пуҫне вкладсем тӑрӑх пурӗ 32 пин тенкӗ процент укҫи тӳленӗ.

1941 ҫулти январӗн 1-мӗшне перекет кассинче вклад укҫи 1.300 пин тенкӗ пулнӑ, вӑл шутран срочнӑй вкладсем — 290 пин тенкӗ.

«Нарспи»—Чӑвашсен Государство Академи театрӗнче: **Ӳкерчӗк ҫинче:** Чӑваш АССР тава тивӗҫлӗ артисчӗ **И. Молодов**—Тӑхтаман ролӗнче.

А. КОСТИН фото-ӳкерчӗкӗ.

▲ ▲ ▲

Ҫӗнӗ КӖНЕКЕСЕМ

«БОЛЬШЕВИСТСКАЯ ПЕЧАТЬ». Сборник материалов. Мускав. Политиздат ЦК ВКП(б). 1940 ҫ. 471 стр. Хакӗ 7 т.

«Большевистская печать» ятлӑ сборникре Ленин тата Сталин пичет ҫинчен ҫырнӑ статьясене, ҫавӑн пекех тата вӗсем пичет ҫинчен каланисемпе партин хаҫачӗсене панӑ кӑтартусене пухса пичетлесе кӑларнӑ. Сборникре тата партипе правительствӑн руководителӗсен хӑшпӗр статьисем те пур.

Сборникри материалсем большевикла пичет аталанӑвӗн тӗп тапхӑрӗсене палӑртса тӑраҫҫӗ. Уйӑхи пайра рабочисен пичечӗ мӗнле хатӗрленсе пынипе тата вӑл мӗнле пуҫланса кайнине кӑтартакан материалсене пичетленӗ. Кӗнекен юлашки пайне марксизм-ленинизм классикӗсем «Новая Рейнская Газета» ҫинчен тата чӗлхе ҫинчен, пичет ӗҫӗн техники ҫинчен каланисене кӗртнӗ.

Ҫак кӗнеке пичет работникӗсемшӗн, хаҫат-журналсен корреспонденчӗсемшӗн, пӗтӗм актившӑн пит те хаклӑ пособи пулса тӑрать.

Ҫӗнӗ пьеса— „Крепков“

Ҫак кунсенче Сӗнтӗрвӑрринчи 1-мӗш колхоз театрӗн коллективӗ писатель Митта Петӗрӗ ҫырнӑ «Крепков» ятлӑ пьесӑна вуласа сӳтсе-яврӗ.

Ку пьесӑра автор граждӑн вӑрҫи вӑхӑтӗнче Патӑръел тӑрӑхӗнче шуррисене хирӗҫ ҫапӑҫнӑ командир-большевик Крепков образне, унӑн кӗрешӗвӗпе ҫӗнтерӗвӗсене кӑтартса панӑ. Крепковсӑр пуҫне, пьесӑра Совет влаҫӗшӗн пурнӑҫӗсене хӗрхенмесӗр ҫапӑҫнӑ чухӑн хресченсен образӗсене кӑтартнӑ. Уйрӑмӑнах пулеметчица Елена, ватӑ хресчен Капрал, Пухвари т. ыт. аван кӑтартса пама пӗлнӗ.

1-мӗш колхоз театрӗн коллективӗ, пӗтӗмӗшпе, «Крепков» пьесӑна ырларӗ, ӑна театрӑн кӑҫалхи репертуарне кӗртме йышӑнчӗ.

Л. А.

Лекци

Паян, мартӑн 26-мӗшӗнче, ВКП(б) Шупашкар горкомӗн партгабинетӗнче философи ҫинчен вулакан лекцисен циклне итлекенсем валли **«Немецкая классическая философия»** темӑпа тӳлевлӗ лекци пулать (иккӗмӗш лекци). Лектор—САФРОШКИН юлташ.

Лекци каҫхине 8 сехетре пуҫланать.

ПАРТКАБИНЕТ.

Ответлӑ редактор В. Я. ЯКОВЛЕВ.

Европӑри тата Африкӑри вӑрҫӑ

(Вӑрҫӑ ӗҫӗсен дневникӗ)

Юлашки кунсенче Германин хӗҫпӑшаллӑ вӑйӗсем тинӗс ҫинчи вӑрҫӑ операцийӗсене вӑйлатнӑ. Германи подводнӑй лодкисемпе авиацийӗ пуринчен ытларах Атлантика океанӗн ҫурҫӗр пайӗнче тата Ҫурҫӗр тинӗсӗнче кӗрешеҫҫӗ. Германи командованийӗ мартӑн 24-мӗшӗнче кӑларнӑ сводкӑра каланӑ тӑрӑх, Атлантика океанӗн ҫурҫӗр пайӗнче Германин подводнӑй лодкисем Англин суту-илӳ тумалли темиҫе суднине путарнӑ, путарнӑ суднӑсен пӗтӗм водоизмещенийӗ — 27.500 регистровӑй брутто-тонна.

Англи авиацийӗн операцийӗсем ытларах та ытларах вӑйланса, ҫӗнӗ районсем ҫине сарӑлса пыраҫҫӗ. Юлашки эрне хушшинче Англи авиацийӗ Эмден, Вильгельмсхафен, Киль, Бремен, Лориан, Дюссельдорф, Кельн, Роттердам, Гельзенкирхен ҫине пырса тапӑннӑ. Рейтер агентстви пӗлтернӗ тӑрӑх, ыран мартӑн 24-мӗш тенӗ чух ҫӗрле Англи бомбардировщикӗсем Берлин ҫине пырса тапӑннӑ. Ҫавӑн пекех Кильри тинӗс-ҫар бази ҫине, Германири чугунҫулсен пысӑк узелӗсенчен пӗри Ганновер ҫине тата Кале районӗнчи хӑшпӗр объексем ҫине бомбӑсем пырса пӑрахнӑ.

* * *

Мартӑн 22-мӗшпе 23-мӗшӗнче Албанири фронтра пысӑк мар ҫапӑҫусем пулса иртнӗ. Итали сводкинче те, Греци сводкинче те, патрульсемпе артиллери активлӑхне паллӑ тӑваҫҫӗ. Юнайтед пресс агентствин корреспонденчӗ пӗлтернӗ тӑрӑх, фронтӑн центральнӑй участокӗнче Итали войскисем ҫӗнӗ атака тунӑ, анчах та 2 сехет хушши ҫапӑҫнӑ хыҫҫӑн вӗсен хӑйсен малтанхи позицийӗсем ҫине чакмалла пулнӑ. Итальянецсене ҫухатусем кӳнӗ. Югославири «Време» хаҫатӑн Афины хулинчи корреспонденчӗ пӗлтернӗ тӑрӑх, фронтӑн центральнӑй секторӗнче халӗ те ҫапӑҫусем пыраҫҫӗ. Греци войскисем пуринчен ытларах Тепелене районӗнче ҫапӑҫаҫҫӗ.

Фронтра ҫапӑҫакан енсен авиацийӗ пысӑк активлӑхпа кӗрешнӗ. Итали командованийӗн сводкинче каланӑ тӑрӑх, Итали самолечӗсем грексен Пирамитьӑри аэродромӗ ҫине, Превезӑри ҫар объекчӗсем ҫине, грексен фронтӑн центральнӑй секторӗнчи позицийӗсемпе лагерӗсенчи, ҫавӑн пекех тата Ликсурион портӗнче (Кефалиния утравӗ) тӑракан ҫар карапӗсем ҫине бомбӑсем пырса пӑрахнӑ. Ҫавӑн пекех грексен Корфу утравӗ ҫинчи порчӗпе авиаци базисем ҫине те бомбӑсем пырса пӑрахнӑ. Англи бомбардировщикӗсем, тесе пӗлтерет Рейтер агентстви, мартӑн 23-мӗшӗнче Бератри аэродром ҫине бомбӑсем пырса пӑрахнӑ тата Тепелене районӗнче итальянецсен лагерӗ ҫине пырса тапӑннӑ.

Вӑтаҫӗр тинӗсӗн хӗвелтухӑҫ пайӗнче Германипе Итали авиацийӗ чылаях пысӑк операцисем сарса янӑ. Германи сводкинче каланӑ тӑрӑх, мартӑн 22-мӗшӗнче Германин пикировка тӑвакан бомбардировщикӗсен соединенийӗ Ля-Валетта портне тата Мальта утравне атакӑланӑ. Бомбӑсем карапсемпе зенитнӑй артиллери установкисем ҫине тӗлех пырса ӳкнӗ. Мартӑн 23-мӗшӗнче, тенӗ Итали сводкинче, Германи авиацийӗн отрячӗ Ля-Валетта порчӗ ҫине тепӗр хут бомбӑсем пырса пӑрахнӑ. Пысӑк калибрлӑ бомбӑсем тивнипе порт сооруженийӗсене, мазут резервуарӗсене, пӗр крейсерпа 5 пароход сиен кӳнӗ. Итали самолечӗсем Англи суднисен конвойпа пыракан караванне атакӑланӑ, пӗр пароход путарнӑ. Итали истребителӗсен соединенийӗ Гераклион (Крит утравӗ) аэродромӗ ҫине темиҫе хут пырса тапӑннӑ.

* * *

Ҫурҫӗр Африкӑра, пуринчен ытларах, Германипе Итали авиацийӗн ӗҫӗсем кӑна пулнӑ. Германи сводкинче каланӑ тӑрӑх, Германипе Итали истребителӗсем Аджедаби ҫывӑхӗнче (Киренаика) Англи самолечӗсем ҫине пулеметсенчен пенӗ тата пӗр ҫӗре пухӑннӑ войскӑсем ҫине бомбӑсем пӑрахнӑ. Германи авиацийӗ ҫавӑн пекех англичансен мотомеханизированнӑй чаҫӗсем ҫине те пырса пенӗ. Кунсӑр пуҫне, Итали сводкинче каланӑ тӑрӑх, Сирт пушхирӗн хӗвелтухӑҫ пайӗнче Германин мотомеханизированнӑй вӑйӗсен активлӑхӗ палӑрать.

Хӗвелтухӑҫ Африкӑри чи вӑйлӑ ҫапӑҫусем Абиссинири Галла-Сидамо провинцийӗнче (Аддис-Абебӑран кӑнтӑр енче) пулса иртнӗ. Англичансен пӗр колонни ҫак районра Итали войскисем тӑракан вырӑна пырса кӗме кӑтланнӑ, анчах та, Итали сводкинче каланӑ тӑрӑх, итальянцсем вӗсене каялла хӑваласа янӑ. Англичансем пӗлтернӗ тӑрӑх, Англин Галла-Сидаморри войскисем Италин лайӑх хӳтленсе тӑракан Негелли постне (англичансем халиччен туртса илнӗ Явелло патӗнчен 90 километрта) туртса илнӗ. Негелли урлӑ Могадишона (Итали Сомалийӗ) Аддис-Абебӑпа ҫыхӑнтаракан ҫул иртсе пырать.

Англин Эритрейӑри войскисем Керен районӗнче ҫӗнӗрен вӑйлӑ атакӑсем пуҫланӑ. Англин Ҫывӑхри Хӗвелтухӑҫӗнчи вӑйӗсен командованийӗ кӑларнӑ коммюникере каланӑ тӑрӑх, итальянецсен 7 контратакине сирсе янӑ хыҫҫӑн, Керен районӗнче Англи войскисем малалла кайма пуҫланӑ. Англи авиацийӗ Керен, Асмара (Эритрея) ҫине, ҫавӑн пекех Диредауа (Абиссиния) ҫине бомбӑсем пыра-пыра пӑрахать. Юнайтед пресс агентствин корреспонденчӗ, Керена атакӑлакан англичансен войскисемпе пӗрле ҫӳрекенскер, ҫапла пӗлтерет: пӗр кун хушшинче Англи авиацийӗ Керен ҫине 23 хут пырса тапӑннӑ, 14 тонна бомба пӑрахнӑ. Тыткӑна лекнӗ итальянецсем пӗлтернӗ тӑрӑх, итальянецсен Керенри вӑйӗсен командующине Лоренцини генерала снаряд ванчӑкӗ пырса лекнӗ. Лоренцини вилнӗ.

Мартӑн 24-мӗш. (ТАСС).

ЧАССР СОВНАРКОМӖ ҪУМӖНЧИ ИСКУССТВО ӖҪӖСЕН УПРАВЛЕНИЙӖ

САРАТОВРИ ГОСУДАРСТВО КОНСЕРВАТОРИНЧЕ УҪӐЛАКАН

ЧӐВАШСЕН ОПЕРА СТУДИНЕ

ВӖРЕНМЕ КӖРЕС ТЕКЕНСЕНЧЕН ЗАЯВЛЕНИСЕМ ЙЫШӐНАТЬ.

Чӑвашсен опера студийӗ Чӑваш АССР валли опера кадрӗсем хатӗрлес шутпа уҫӑлать.

Ку студине паха сасӑллӑ, лайӑх юрлакансене, чӑваш чӗлхине ҫителӗклӗ пӗлекен, 7 класран кая мар вӗреннӗ ҫынсене илеҫҫӗ.

Вӗренме кӗрес текенсем 18 ҫултан кая мар, 25 ҫултан асла мар пулмалла. Вӗренме илнӗ ҫынсене вӗренӳшӗн тӳлеттермеҫҫӗ, стипенди тата общежити пааҫҫӗ.

Студире 6 ҫул вӗренмелле

Вӗренме кӗрес текенсене испытани тыттараҫҫӗ: вӗсене сасӑ тӗлӗшпе, музыкӑллӑ пултарулӑх енӗпе тата ритм тӗлӗшпе тӗрӗслеҫҫӗ.

Заявленисене апрелӗн 1-мӗшӗнчен пуҫласа майӑн 15-мӗшӗччен йышӑнаҫҫӗ. Заявленипе пӗрле ҫакӑн пек документсем ямалла:

1. Хӑҫан ҫурални ҫинчен свидетельство;
2. Вӗренни ҫинчен свидетельство;
3. Студире вӗренме май панине чирсем ҫукки ҫинчен больницӑран илнӗ хут тата шатра касни ҫинчен справка;
4. Икӗ фото-карточка, иккӗшӗн ҫине те заявлени паракан хӑйӗн алӑ пусмалла;
5. Ҫар службине пирки кӑтартса паракан хут.

Студири занятисем сентябрӗн 1-мӗшӗнче пуҫланаҫҫӗ.

Заявленисене ҫак адреспа ямалла: гор. Чебоксары, Чувашской АССР, Дом Советов, Управление по делам Искусств при СНК ЧАССР.

Ответ валли ҫыру ҫине 30 пуслӑх марка хурса ямалла.

И. пытани хӑҫан пуласси ҫинчен уйрӑмӑн пӗлтереҫҫӗ.

3—1

РЕДАКЦИ АДРЕСӖ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом Печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторӑн—0—67, редактор заместителӗн—3—97, редакци секретарӗн — 4—40, пропаганда пайӗн — 4—97, парти пурнӑҫ пайӗн — 7—97, экономика пайӗн — 0—83, ҫырусемпе рабселькорсен пайӗн—2—30, «Ӗҫхӗрарӑмӗ» журналӑн—5—23, «Ленин ҫулӗпе» журналӑн—0—85, издательство конторин—0—23.

НТ 2707

Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии Чувашской АССР. Заказ № 191. Ф. Б. 58×84 п. л.